

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Pěstounská péče na přechodnou dobu
v současném systému náhradní rodinné péče**

Bakalářská práce

Autor: Michaela Kosinová

Vedoucí práce: Mgr. Johana Mertová

11. 5. 2009

Abstrakt

Tato práce se zabývá všemi formami náhradní rodinné péče. Vymezuje právní úpravu všech forem náhradní rodinné péče, jednotlivé rozdíly mezi nimi. Zvláště se věnuje nové formě náhradní rodinné péče – pěstounské péči na přechodnou dobu. Snaží se také přiblížit proces zprostředkování náhradní rodinné péče, kterým musí žadatelé o náhradní rodinnou péči projít.

Cílem práce je zjistit jak je využívána pěstounská péče na přechodnou dobu v současném systému náhradní rodinné péče. Práce zjišťuje počet žadatelů o tuto formu náhradní rodinné péče a zároveň mapuje názory pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů v České republice na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu.

Za tímto účelem bylo využito metody dotazování, techniky dotazníku. Byl vytvořen soubor pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů v České republice, kteří byli osloveni e-mailovou poštou.

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že většina pracovníků náhradní rodinné péče považuje pěstounskou péči na přechodnou dobu za potřebný institut v České republice. Většina pracovníků si však myslí, že její současná koncepce přináší řadu úskalí, která mají za následek malý zájem o tuto formu náhradní rodinné péče. V rámci výzkumu bylo zjištěno, že k 31. 12. 2008 byli v evidenci krajských úřadů 4 žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu.

I sám autor této práce je přesvědčen o důležitosti nové formy náhradní rodinné péče jako alternativy k ústavní péči. Autor práce se domnívá, že je třeba danou problematiku uchopit komplexněji, než je tomu v současné době. Je třeba v rámci legislativní úpravy vytvořit vhodné podmínky pro žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Zajistit potřebné finanční zabezpečení pro kvalitní realizaci a metodické postupy pro přípravu, vedení a podporu pěstounů na přechodnou dobu.

Temporary foster care in the current system of substitute family care

Abstract

This thesis discusses all forms of foster care. It defines legal regulations for all forms of fostering and their respective differences. In particular, it deals with a new form of foster care – temporary fostering. It is also aimed to visualize the mediation process of foster care that must be completed by fostering applicants.

The objective of this thesis is to find out how temporary foster care is used in the present fostering system. It identifies a number of applicants for this type of foster care as well as it maps the views of fostering officers at the Regional Authorities in the Czech Republic regarding the issue of temporary foster care.

For this purpose, we applied an interrogation method using a question form. A set of fostering officers of the Regional Authorities in the Czech Republic was created. These officers were approached via e-mail.

The results show that most of the fostering officers see temporary foster care as a necessary institute in the Czech Republic. The majority of them, however, suspect that its current concept brings a number of obstacles that entail low interest for this form of foster care. The survey identified that 4 applicants for temporary foster care were registered by the Regional Authorities as of December 31, 2008.

The author of this thesis is also convinced that a new form of fostering provides an important alternative to institutional care. The author believes that the given topic should be explored in a more comprehensive way than today. A legislative regulation should be laid down to create suitable conditions for applicants for temporary foster care. Financial support should be provided as necessary to ensure quality implementation and methods and procedures to train and provide guidance and support to temporary foster parents.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Pěstounská péče na přechodnou dobu v současném systému náhradní rodinné péče vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

.....

podpis studenta

Poděkování

Touto cestou bych ráda vyjádřila velké poděkování vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Johaně Mertové za její čas, trpělivost a cenné rady. Za podporu během mého studia bych také chtěla poděkovat svojí rodině.

Obsah:

Úvod	8
1. Současný stav	9
1.1 Rodina vlastní a nevlastní	9
1.2 Náhradní výchovná péče	10
1.2.1 Náhradní ústavní péče	10
1.2.2 Náhradní rodinná péče	11
1.3 Formy náhradní rodinné péče	12
1.3.1 Osvojení	12
1.3.2 Mezinárodní osvojení	14
1.3.3 Poručenství a svěření dítěte do výchovy jiné FO než rodiče	15
1.3.4 Pěstounská péče	16
1.4 Děti v pěstounské péči	18
1.5 Podmínky na straně žadatelů o náhradní rodinnou péči	19
1.6 Zprostředkování náhradní rodinné péče	20
1.6.1 Vlastní zprostředkování náhradní rodinné péče	21
1.6.2 Převzetí dítěte	22
1.7 Pěstounská péče na přechodnou dobu	23
1.7.1 Evidence dětí vhodných do PP na přechodnou dobu	24
1.7.2 Požadavky na pěstouny na přechodnou dobu	25
1.7.3 Zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu	26
1.7.4 Nástin profesionální pěstounské péče na Slovensku	26
2. Cíl práce a hypotézy	28
2.1 Cíle práce	28
2.2 Hypotézy	28
3. Metodika	29
3.1 Použité metody a techniky výzkumu	29
3.2 Charakteristika souboru	29

4. Výsledky	31
4.1 Interpretace výsledků dotazníkového šetření	31
4.2 Pracovníci náhradní rodinné péče	31
5. Diskuse	42
6. Závěr	48
7. Seznam použitých zdrojů	51
8. Klíčová slova	55
9. Přílohy	56

Úvod

Rodina, ať už biologická či náhradní, je pro jedince nejvýznamnějším místem, kde se uspokojují jeho fyzické a psychické potřeby, kde člověk nachází svou identitu, svou životní jistotu. Domnívám se, že splní-li se tato základní podmínka spokojeného domova a rodiny, pak má člověk vhodné výchozí podmínky k tomu, aby se z něho stal psychicky zdravý jedinec, schopný se dobře orientovat jak ve vztazích vůči druhým lidem, tak v životě obecně.

Již několik let je velmi diskutované téma přeplněných dětských domovů, hovoří se o tom, co udělat proto, abychom v České republice snížili počty dětí v ústavních zařízeních a naopak se je snažili navrátit do jejich původní rodiny, či jim našli v co nejkratším čase rodinu náhradní, aby i ony měly možnost života v plnohodnotném rodinném zázemí.

Od roku 2006 se nám v této oblasti otevřel nový obzor. Byla zavedena nová forma náhradní rodinné péče – pěstounská péče na přechodnou dobu. Tento institut by měl znamenat určitou alternativu k umisťování dětí do ústavní péče. Ovšem již od počátku se objevují ohlasy, že za podmínek, jak byla pěstounská péče na přechodnou dobu upravena, nemá příliš šancí na praktické využití.

Z tohoto důvodu jsem si vybrala za téma své závěrečné práce právě oblast náhradní rodinné péče. Ráda bych se na následujících stránkách dotkla obecně problematiky náhradní rodinné péče, a sice jejích jednotlivých forem, zejména pak formy pěstounské péče na přechodnou dobu. Nedílnou součástí této práce bude i proces zprostředkování náhradní rodinné péče.

Především mě však zajímají názory pracovníků NRP na fenomén pěstounské péče na přechodnou dobu. Stejně tak mě zajímá, zda se za současných podmínek pěstounská péče na přechodnou dobu realizuje a zda jsou žadatelé o tuto formu náhradní rodinné péče.

1. Současný stav

1.1 Rodina vlastní a nevlastní

Již v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, se hovoří o tom, že rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zdůrazňuje se tu právo rodičů pečovat a vychovávat své děti a právo dětí na rodičovskou výchovu a péči. (29) Také Úmluva o právech dítěte uvádí, že v zájmu harmonického a plného rozvoje osobnosti dítěte, musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění. (20)

Zapátráme-li po tom, jak rodinu definuje sociologický slovník, zjistíme, že v jeho pojetí se jedná o „formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti.“ (4) Ovšem znamená biologické rodičovství a příbuzenství nutně záruku zdravého a harmonického vývoje dítěte, které se v ní narodí?

K tomu, aby se lidský jedinec vyvinul ve fyzicky i psychicky zdravou, odolnou bytost schopnou poprat se s různými nástrahami života, je třeba, aby se vyvíjel mezi lidmi, kteří uspokojují nejen jeho fyziologické potřeby, ale kteří mu projevují náklonnost, lásku, vzbuzují v něm pocit důvěry, motivují ho k různým činnostem, komunikují s ním, sdílejí s ním čas i prostor, prožívají s ním jeho úspěchy i neúspěchy. Toto vše by pro nově narozeného jedince měla zastávat jeho rodina. (12) Prostřednictvím působení rodiny jsou uspokojovány psychické potřeby dítěte a utváří se i jeho identita. (28)

Ne každé dítě má však možnost vyrůstat ve své původní rodině. To může mít řadu různých příčin. Někteří rodiče se o své dítě nemohou starat z ekonomických či sociálních důvodů, někteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, jiní prostě o své dítě z nejrůznějších důvodů nejeví zájem. Jen malé množství těchto nechtěných dětí jsou úplní sirotci. Naštěstí i pro tyto děti však existuje naděje na to, aby vyrůstaly v prostředí, které jim poskytne nejen potřebné materiální zabezpečení, ale hlavně citové zázemí. (12)

1.2 Náhradní výchovná péče

Pod označením náhradní výchovná péče, nebo také náhradní péče o dítě, chápeme veškeré jiné dočasné či trvalé způsoby péče o dítě, než je výchova v rodině biologických rodičů. Jedná se především o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Náhradní výchovná péče se rozděluje na dvě větve: náhradní péči ústavní a náhradní péči rodinnou. (24)

1.2.1 Náhradní ústavní péče

Ústavní péče je taková péče, kdy je o dítě pečováno v kolektivních výchovných zařízeních. (24) Klasickými modely s dlouholetou tradicí jsou zvláštní dětská zařízení v resortu zdravotnictví – kojenecké ústavy do 1 roku věku a dětské domovy pro děti od 0 do 3 až 5 let věku; škála různých dětských domovů v resortu školství a dále pro děti s handicapem ústavy sociální péče v resortu sociálních věcí. (12) Jak uvádí zákon o výkonu ústavní výchovy, dítě je zde v plném přímém zaopatření. (33)

Ústavní péče s sebou však nese jistá rizika. Mezi nejdůležitější z nich patří například nedostatečné osvojení základních návyků dětmi, jež jsou obvyklé v běžné rodině. (24) Podle O. Matouška (14) zde dětem chybí rozvinutí patřičných citových vazeb. Toto ve shodě s Matouškem uvádí i Schoolerová a Archerová, která doplňuje, že tyto citové vazby jsou předpokladem pro pocit jistoty a bezpečí každého člověka. (1, 22) Děti vyrůstající v ústavní péči jsou několikanásobně méně než v rodině podněcovány ze strany dospělého, a jsou proto ve značné míře ohroženy tzv. deprivacním syndromem. (14, 7)

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, hovoří o tom, že před zařazením dítěte do ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda by nebylo možné zajistit výchovu dítěte náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají vždy přednost před výchovou ústavní. (30)

Také cílem Národní koncepce rodinné politiky v oblasti náhradní rodinné péče je „vytvoření podmínek pro zajištění výchovy dětí v rodině, nebo není-li to možné a v případě, kdy by další setrvání dítěte v rodině vedlo k ohrožení jeho zájmu, v jiném prostředí, které rodinu nahrazuje, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.“ (15) Přesto však žije v České republice v dětských domovech dlouhodobě asi 7 500 dětí. Z toho je odhadem 70% dětí umístěno z důvodů souvisejících se sociální situací rodiny. Za trvale vysoký počet dětí v ústavní péči je naše země opakovaně kritizována. (16)

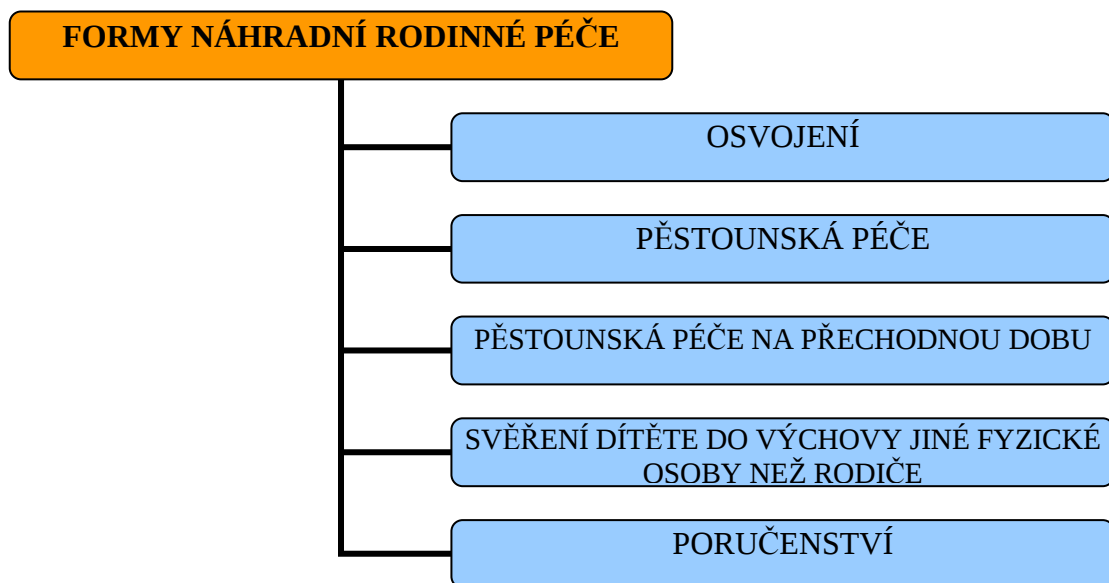
1.2.2 Náhradní rodinná péče

Tímto pojmem chápeme formu péče o děti, kdy je dítě vychováváno náhradními rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás zejména osvojení a pěstounská péče. (12) Řadíme sem dále i svěření dítěte do výchovy jinému občanu než rodiči, poručenství a nově také pěstounskou péči na přechodnou dobu. (25)

Už v dobách pravěku, když se dítě ocitlo bez pomoci svých rodičů, bylo přijímáno za své jinými, nevlastními lidmi, kteří mu tak dávali novou šanci pro život. (12) Dnešní psychologické poznatky dokládají, že dítě samo za matku a otce přijímá toho, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chová, a málo mu záleží na tom, zdali mají o svém rodičovství úřední potvrzení. (13) Stejně tak i úplnost či neúplnost rodiny sama o sobě rozhodně není zárukou toho, zda se dítě bude zdravě či nezdravě vyvíjet. (10)

1.3 Formy náhradní rodinné péče

Diagram č. 1 Formy NRP

Zdroj: vlastní

1.3.1 Osvojení

Osvojení, neboli adopce, je považována za nejdokonalejší formu náhradní rodinné péče. Vzniká jí po právní stránce vztah, který se rovná rodičovství biologickému. Tento způsob náhradního rodičovství vyhledávají zejména manželské páry, které jsou bezdětné, nemohou mít děti, a právě osvojení jim umožňuje svou rodinu doplnit. Z toho vyplývají zpravidla vysoké nároky na osvojované dítě. Většina manželů si přeje přijmout do své rodiny dítě zdravé, do jednoho roku věku, bílé pleti. (12)

Legislativní úprava osvojení

V našem právním řádu je osvojení zakotveno v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. V zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí nalezneme ustanovení o zprostředkování osvojení orgány sociálně-právní ochrany. (11)

Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem poměr rodičů a dětí a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele příbuzenský poměr. Osvojitelé mají při výchově dětí rodičovskou zodpovědnost. (30)

O osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele. Mezi ním a dítětem musí být přiměřený věkový rozdíl. Osvojit je možné jen nezletilého. (30)

K osvojení musí dát souhlas zákonný zástupce osvojovaného dítěte. Je-li dítě schopno posoudit dosah osvojení, musí být dán i jeho souhlas. Souhlas rodiče je nutný i v případě nezletilého rodiče. Souhlas rodiče jako zákonného zástupce naopak není vyžadován, jestliže rodiče po nejméně 6 měsících soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě (nenavštěvovali je pravidelně, neplnili vyživovací povinnost, neprojevili snahu upravit své poměry k výkonu osobní péče o dítě) nebo po 2 měsíce bez závažné překážky neprojevili o dítě žádný zájem nebo také v případě, že byli rozhodnutím soudu zbaveni rodičovské zodpovědnosti. (30, 5)

Bez vlivu soudu není souhlasu zákonného zástupce třeba, jestliže byl jím dán souhlas k osvojení bez vztahu k určitým osvojitelům. Ten musí být dán předem osobně přítomným rodičem před soudem nebo před orgánem sociálně právní ochrany dětí. Po narození dítěte může být dán nejdříve 6 týdnů po narození dítěte. Odvolat souhlas je možno jen do doby, než je dítě umístěno na základě rozhodnutí do péče budoucích osvojitelů. (30)

Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně 3 měsíce v péči budoucího osvojitele na jeho náklady (tzv. preadopční péče). O tomto svěření rozhodne orgán sociálně-právní ochrany, a sice obecní úřad obce s rozšířenou působností. (30)

Osvojením zanikají vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou, i povinnosti opatrovníka nebo poručníka. (30)

Druhy osvojení

Osvojení můžeme rozdělit na dva základní druhy:

- *osvojení zrušitelné*, tj. osvojení 1. stupně
- *osvojení nezrušitelné*, tj. osvojení 2. stupně

Hovoříme-li o zrušitelném osvojení neboli prostém osvojení, tak práva a povinnosti rodičů přecházejí na osvojitele dítěte. Prosté osvojení lze soudem zrušit. Vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou osvojením zanikají. Pokud by ale došlo ke zrušení osvojení, pak se opět tato práva a povinnosti biologické rodiny a dítěte obnovují. (12)

Od prostého osvojení je nezrušitelná adopce v praxi využívána častěji. Nezrušitelně lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku. Toto osvojení nelze zrušit. (12) U obou typů osvojení jsou náhradní rodiče uvedeni v rodném listě dítěte. (3)

1.3.2 Mezinárodní osvojení

Tato forma náhradní rodinné péče je možným řešením v případě, že se pro dítě nedaří najít náhradní rodinu v zemi, odkud dítě pochází. Mezinárodní osvojení upravuje Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, která v České republice vstoupila v platnost 1. 6. 2000, a spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., sociálně-právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Haagská úmluva stanoví postup při osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi jeho původu, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoliv zisky z adopce. (11)

„Úmluva představuje v současnosti nejvyšší standard ochrany dítěte v rámci zprostředkování mezinárodních osvojení a ochrana práv dítěte představuje základní podstatu ochrany nejlepšího zájmu dítěte.“ (23)

Zprostředkováním mezinárodního osvojení je u nás pověřen Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. (31)

1.3.3 Poručenství a svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče

Vedle osvojení a pěstounské péče existují další formy náhradní rodinné péče. Mezi ně řadíme poručenství a svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče. (2)

Pokud rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti či byl její výkon pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí být dítěti ustanoven poručník. Tomu za předpokladu, že o dítě osobně pečuje, vzniká nárok na hmotné zabezpečení, jako by šlo o pěstounskou péči. Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, soud přihlédne zejména k doporučení rodičů, není-li jej, vybere někoho z příbuzných nebo blízkých dítěti či jeho rodině, případně jinou fyzickou osobu. Není-li to možné, pak jím ustanoví orgán sociálně-právní ochrany dětí. Do ustanovení poručníka činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení tento orgán. (30, 2)

Tato funkce však nezakládá vyživovací povinnost k dítěti. Rozhodnutí, které poručník učiní v podstatné věci, musí být schváleno soudem. O ustanovení poručníka rozhoduje soud. Tomu poručník odpovídá za výkon funkce. Podává mu zprávy o sobě poručenke a účty ze správy jmění. V rozhodování o podstatných věcech dítěte je třeba souhlasu soudu. (30)

Poručenství zaniká nabytím zletilosti, smrtí dítěte či poručníka, obnovením rodičovské zodpovědnosti původních rodičů a na základě rozhodnutí soudu, pokud je pro funkci poručník nezpůsobilý a porušuje své povinnosti. (30, 5).

Svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče představuje nejvolnější formu náhradní rodinné výchovy. Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost

zpravidla příbuznému dítěti. Důvody pro takové opatření mohou být různé - nedostatky ve výchově, nemoc v rodině, nevhodné bytové poměry, úmrtí obou rodičů apod. Osoby, kterým bylo dítě takto svěřeno, jsou oprávněny a zároveň povinny zajistit výchovu a výživu dítěte, zastupovat je v běžných záležitostech, řídit jejich jednání a jednat za něj. Z tohoto jim však nevyplývá nárok na dávky pěstounské péče, jako je tomu u poručenství. Soud vymezí rozsah práv a povinností k dítěti. Zákonnými zástupci zůstávají původní rodiče. Zůstává jim vyživovací povinnost ke svému dítěti. (19)

U obou zmiňovaných forem náhradní rodinné péče má pracovník obecního úřadu obce s rozšířenou působností za povinnost sledovat vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiných fyzických osob než rodičů, a sice jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců a poté jednou za 6 měsíců. (31)

Svěření do péče jiné fyzické osoby zaniká tehdy, dosáhne-li dítě zletilosti nebo zemře-li osoba, jíž je dítě svěřeno, případně rozhodnutím soudu, že pominuly důvody svěřením do výchovy. (30, 19).

1.3.4 Pěstounská péče

Pěstounská péče je státem řízená a kontrolovaná forma náhradního rodičovství. To znamená, že stát zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i odměnu těm, kteří se ho ujali. Protože je svazek pěstounů s dítětem podstatně volnější než u osvojení, jsou většinou i nároky pěstounů na dítě o něco nižší než je tomu u osvojitelů. Jsou tolerantnější k přijetí dítěte staršího, s různými formami postižení či jiného etnického původu. (12)

Cílem pěstounské péče je poskytnout náhradní rodinné prostředí dětem, které: nemohou dlouhodobě vyrůstat ve své biologické rodině, nebo ústavní péče ohrožuje či narušuje jejich vývoj a těm, které nemohou být z nejrůznějších příčin svěřeny do osvojení. (12)

Legislativní úprava pěstounské péče

Problematiku pěstounské péče upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. V zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí nalezneme úpravu zprostředkování pěstounské péče orgány sociálně-právní ochrany a ustanovení o zařízení pro výkon pěstounské péče. (11)

Dávky pěstounské péče jsou upraveny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Mezi dávky pěstounské péče počítáme příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna a odměnu pěstouna ve zvláštních případech, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla. (32)

O svěření do pěstounské péče rozhoduje jen soud. Rozhodne-li soud o pěstounské péči, nezanikají tím vztahy k původní rodině. To znamená, že nevzniká mezi pěstouny a dítětem příbuzenský vztah. Pěstoun vykonává práva a povinnosti v oblasti výchovy nad dítětem, je však omezen na tzv. běžné záležitosti, zatímco o podstatných věcech rozhodují pokrevní rodiče. Stejně tak pěstoun nemá vyživovací povinnost k dítěti. (31)

Podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí je pověřený pracovník obecního úřadu obce s rozšířenou působností povinen sledovat vývoj dětí, které byly do pěstounské péče svěřeny. Tyto návštěvy v rodině probíhají jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců a poté jednou za 6 měsíců. (31)

Pěstounskou péči může zrušit jedině soud, a to jen z důležitých důvodů, ovšem vždy, pokud o to požádá pěstoun. Pěstounství zaniká také smrtí pěstouna či dítěte nebo dosažením zletilosti dítěte. (8)

Druhy pěstounské péče

Podle základního rozlišení můžeme pěstounskou péči rozdělit na:

- *individuální pěstounskou péči*
- *skupinovou pěstounskou péči*

Individuální pěstounskou péči lze ještě rozlišit na individuální pěstounskou péči, kterou vykonávají příbuzní dítěte (prarodiče, jiní příbuzní), a na péči, kterou vykonávají cizí osoby. Individuální pěstounská péče probíhá v běžném rodinném prostředí, tj. s pěstounem a pěstounkou, kteří většinou mají své vlastní děti nebo již děti vychovali.

Skupinová pěstounská péče je vykonávána v zařízeních pro výkon pěstounské péče a je ztotožňována s velkými pěstounskými rodinami, které mají ve svém čele obvykle manželský pár. Ten může mít spolu s dětmi v pěstounské péči i vlastní děti. Celkově v rodině může být nejvíce šest dětí, ovšem zákon o sociálně-právní ochraně dětí umožňuje výjimky. Pěstouni zde působí na základě pracovní smlouvy uzavřené s institucí (krajem, obcí či nestátním zařízením, které má pověření), která zařízení zřídila nebo která je spravuje. (12, 31)

Příkladem zařízení pro výkon PP zřizované nestátní organizací jsou SOS dětské vesničky, kde je pěstounskou péčí pověřena sama matka-pěstounka, která mívá na starost šest a více dětí různého věku a pohlaví. Často se jedná o sourozence pocházející z jedné původní rodiny. (11) Dnes SOS dětské vesničky přijímají k výkonu pěstounské péče i manželské páry. SOS rodiny žijí společně a vytvářejí podpůrné prostředí vesničky. Rodiny se dělí o své zkušenosti a nabízejí si vzájemnou pomoc. V současnosti v České republice fungují tři SOS dětské vesničky – v Brně - Medláncích, u Karlových Varů v Doubí a ve Chvalčově. (21)

Zcela novou formu pěstounské péče přinesla novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Tou je od 1. 6. 2006 pěstounská péče na přechodnou dobu, jež se oproti klasické pěstounské péči vyznačuje určitými specifickými znaky. (3)

1.4 Děti v pěstounské péči

Děti vhodné pro pěstounskou péči jsou především sociálně osiřelé děti, které vyžadují nejen trvalou individuální péči, ale i dlouhodobou výchovu v náhradní rodině. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se většinou o děti s různými zdravotními či psychomotorickými obtížemi, děti starší, skupiny sourozenců nebo děti jiného etnika (u

nás hlavně děti romské). Patří sem i skupina dětí, u kterých brání osvojení překážky právní, především nesouhlas rodičů. V těchto případech probíhá obvykle řízení o svěřením dítěte do pěstounské péče za účasti rodičů nebo je možné, aby nejprve proběhlo řízení o zbavení rodičů rodičovské zodpovědnosti (jsou-li k tomu všechny předpoklady) a dítě může být svěřeno do pěstounské péče bez jejich účasti. Je-li dítě schopno posoudit obsah pěstounské péče, má být přihlédnuto také k jeho vyjádření. (2, 11)

Přijmout starší dítě nebo dítě s postižením či dítě jiné národnosti je úkol velice náročný. Vyžaduje od budoucích pěstounů především laskavost, trpělivost a odhodlanost čelit případným obtížím jak ze strany dítěte, tak i jeho původní rodiny. Přijetí dítěte s postižením vyžaduje od pěstounů rovněž obecnou znalost problematiky dítěte s postižením, informovanost o zdravotním stavu a vývoji, reálné představy o jeho specifických potřebách, možnostech a případných vývojových odchylkách. (2, 11)

1.5 Podmínky na straně žadatelů o náhradní rodinnou péči

Každý, kdo má zájem o svěřením dítěte do adopce nebo pěstounské péče, musí projít nejen psychologickými testy, ale také přípravou, která by měla uchazeče přichystat na příchod nového člena rodiny. Důvody k přijetí dítěte by měly vycházet z jasné, osobní motivace, z vnitřního přesvědčení. (2)

Odborné posouzení žadatelů pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče zajišťují krajské úřady a ministerstvo práce a sociálních věcí. Krajský úřad provádí toto odborné posouzení ještě před zařazením žadatelů do evidence osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny. Jeho součástí je zjištění bezúhonnosti žadatelů, posouzení jejich osobnostních charakteristik, psychický a zdravotní stav, motivace k přijetí dítěte do rodiny, stabilita manželského vztahu, prostředí v rodině, vyjádření dětí žadatelů a posouzení jejich schopnosti přijmout do rodiny další dítě, popřípadě další rozhodné skutečnosti. Další součástí je zhodnocení přípravy na přijetí dítěte do rodiny, včetně speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu. (31)

Důležité je, aby budoucí osvojitelé nebo pěstouni měli stálé zaměstnání, které by finančně zajistilo dítě i celou rodinu. Je třeba si také uvědomit, že na výchovu dítěte je potřeba dostatek času, hlavně zpočátku je nutné, aby jeden z rodičů mohl zůstat s dítětem doma a přizpůsobit svůj život jeho potřebám. Zřetel je brán samozřejmě i na bytovou situaci budoucích osvojitelů či pěstounů, ta by měla být schopna všestranně zajistit potřeby dítěte. (2)

U žadatelů je důležitý čistý trestní rejstřík. Stejně tak věk žadatelů by měl odpovídat přirozenému vztahu dítěte k rodičům. (2)

1.6 Zprostředkování náhradní rodinné péče

Účelem je vyhledávání dětí vhodných k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče a nalezení vhodných osvojitelů nebo pěstounů pro tyto děti. Osvojení nebo pěstounská péče v České republice a osvojení dětí z ciziny do České republiky se zprostředkuje jen na žádost fyzické osoby, která má zájem osvojit dítě nebo přijmout dítě do pěstounské péče. (31)

Osvojení a pěstounská péče jsou v České republice zajišťovány krajskými úřady a ministerstvem práce a sociálních věcí. Osvojení ve vztahu k cizině zajišťuje Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. (31)

Zájemce o zprostředkování náhradní rodinné péče podává žádost o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče na příslušném obecním úřadě obce s rozšířenou působností. V žádosti o zařazení do evidence žadatelů uvede údaje a připojí doklady potřebné pro vedení spisové dokumentace. (2)

Po posouzení a zpracování všech dostupných informací je jejich žádost, spolu s veškerou dokumentací zaslána na krajský úřad, který vede evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a od 1. 1. 2006 také evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. (6)

Krajský úřad taktéž vede evidenci dětí vhodných k osvojení nebo ke svěření do pěstounské péče, které jsou nahlašované obecním úřadem obce s rozšířenou působností.

Ten spolupracuje s ústavními zařízeními a obcemi a vyhledává děti vhodné do náhradní rodinné péče. (6)

Krajský úřad provádí odborné posouzení ještě před zařazením žadatelů do evidence osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny. Při něm vycházejí pracovníci náhradní rodinné péče krajského úřadu z podkladů spisové dokumentace postoupené obecním úřadem obce s rozšířenou působností, z posouzení psychického a zdravotního stavu žadatelů psychologem a lékařem krajského úřadu a z výstupů z kurzu přípravy, které se žadatelé v průběhu posouzení zúčastní, případně dalších podkladů nezbytných pro rozhodnutí. (6)

Posláním přípravného kurzu je poskytnout budoucím osvojitelům nebo pěstounům potřebné minimum vědomostí o specifických otázkách náhradní rodinné péče, zprostředkovat reálné informace o situaci a potřebách dětí žijících mimo vlastní rodinu a umožnit náhled na vlastní předpoklady pro přijetí dítěte. (2) Tento přípravný kurz zajišťují krajské úřady ve spolupráci s pověřenou právnickou či fyzickou osobou. (6)

1.6.1 Vlastní zprostředkování náhradní rodinné péče

V každém kraji pravidelně zasedá poradní sbor pro náhradní rodinnou péči.. Jde o tým odborníků reprezentovaný pracovníky náhradní rodinné péče krajského úřadu, sociálními pracovníky, psychology, dětskými lékaři a řediteli kojeneckých ústavů, dětských domovů či jiných ústavních zařízení. Ti posuzují jednotlivé případy opuštěných dětí, které mohou být předány do nové rodiny. Na základě komplexního zhodnocení žádostí budoucích rodičů doporučují konkrétním dětem vhodné rodiny. (6, 2)

V České republice je 14 krajů, což představuje 14 pracovišť náhradní rodinné péče. Pokud se poradnímu sboru nepodaří nalézt vhodné žadatele pro dítě, postoupí se žádost mezi ostatní pracoviště s prosbou o vytipování vhodných žadatelů. (6)

Pakliže se ani touto cestou nepodaří nalézt dítěti vhodnou rodinu, po třech měsících, kdy je dítě evidováno u krajského úřadu, jsou údaje z evidence o dítěti postoupeny Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Když se ani ministerstvu po dalších třech měsících, kdy je dítě vedeno v jeho evidenci, nepodaří zprostředkovat náhradní rodinnou péči, je kopie údajů z jeho evidence postoupena Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí k zařazení dítěte do evidence pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině. Tuto cestu lze volit jen u dětí, které jsou vhodné k osvojení a jsou předškolního věku. (6)

1.6.2 Převzetí dítěte

Najde-li poradní sbor pro dítě vhodné žadatele, jsou o této skutečnosti vyrozuměni krajským úřadem. Tito musí do 30 dnů projevit zájem o dítě. Zpravidla je navštíví v ústavním zařízení, kde se dítě nachází. Časové období, za jaké si žadatelé budou moci dítě převzít do své péče, záleží na stáří dítěte, průběhu jeho dosavadního vývoje, aktuálnímu zdravotnímu stavu a vyřešení sociálně-právních otázek. (6, 2)

Podají si k obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností žádost, na jejímž základě je zahájeno správní řízení. Během tohoto řízení dojde k „usnesení o ustanovení opatrovníka“ pro potřebu tohoto řízení. Tímto opatrovníkem bývá sociální pracovníce z obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Dále je vydáno „rozhodnutí o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů“ či „rozhodnutí o svěření do dočasné péče budoucích pěstounů“. (2)

Na základě tohoto rozhodnutí si osvojitelé (pěstouni) dítě vyzvednou z ústavu a tři měsíce ho mají ve své péči na vlastní náklady. Budoucí osvojitelé si po těchto třech měsících musí přijít na obecní úřad obce s rozšířenou působností a podat si návrh na osvojení. Pěstouni se naopak na obecní úřad obce s rozšířenou působností musí dostavit do těchto třech měsíců od doby, kdy mají dítě v péči, a podat si návrh na pěstounskou péči. (2)

Pro účely řízení je dítěti soudem stanoven kolizní opatrovník, aby nemohlo dojít ke střetu zájmů. Pokud se jedná o řízení o pěstounské péči, tak i biologičtí rodiče dítěte jsou účastníky řízení. Ode dne zahájení řízení mají také budoucí pěstouni nárok na pěstounské dávky. Na konci řízení soud rozhoduje rozsudkem o svěřeni dítěte do osvojení či o svěřeni dítěte do pěstounské péče. (2)

1.7 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, platná od 1. 6. 2006 zavedla v náhradní rodinné péči novou formu pěstounské péče. Můžeme se ovšem setkat i s termínem profesionální pěstounské péče, jak uvádí Gabriel. Obecně řečeno se jedná o péči v takovém případě, kdy rodiče dítěte nejsou dočasně, tedy po určitou dobu schopni vykonávat své rodičovské povinnosti a o dítě soustavně a kvalitně pečovat, nebo když se pro dítě teprve zajišťuje dlouhodobější řešení ve formě klasické pěstounské péče či osvojení. (3)

Ve srovnání s ostatními typy náhradní rodinné péče se vyznačuje pěstounská péče na přechodnou dobu určitými specifickými znaky:

- dítě je v rodině umístěno na základě souhlasu biologických rodičů
- prvotní je účast a spolupráce s biologickou rodinou
- existuje možnost návratu dítěte do biologické rodiny. (3)

Smyslem pěstounské péče na přechodnou dobu by mělo být zejména:

- pomoci dětem a mladým lidem v nouzi, podpořit je při překlenutí fáze rozhodování o jejich dalším osudu, usnadnit jim zvládnutí situace, když se ocitnou náhle mimo domov
- poskytnout rodičům čas na vyřešení osobních problémů, vztahů
- diagnostika, terapie a prognóza dalšího vývoje dítěte. (3)

Poté, co pominou důvody umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, odchází dítě zpět do biologické rodiny, osvojení nebo jiné pěstounské rodiny. (5)

1.7.1 Evidence dětí vhodných do pěstounské péče na přechodnou dobu

Podle ustanovení zákona o rodině je pěstounská péče na přechodnou dobu určena pro děti:

- které po určitou dobu nemůže rodič ze závažných důvodů vychovávat
- do doby, kdy je možné získat souhlas biologického rodiče k osvojení
- po dobu než je vydáno pravomocné rozhodnutí soudu o tom, že není třeba souhlasu rodičů k osvojení (soud rozhodne, že u biologických rodičů není tzv. kvalifikovaný nebo žádný zájem o dítě). (5)

Konkrétněji o tom, jakým dětem by měla pěstounská péče na přechodnou dobu být určena, hovoří Gabriel. Jedná se o:

- ✓ děti, které mají vlastní biologickou rodinu či alespoň jednoho z rodičů, který se o dítě z vážných (zdravotních, sociálních či jiných) důvodů po určitou dobu nemůže plnohodnotně starat
- ✓ děti mladých, nezralých matek, které prozatím nejsou schopny zodpovědně plnit svou rodičovskou roli (přechodná péče by se mohla týkat i samotných matek a jejich dětí)
- ✓ děti drogově závislých matek, které potřebují čas na doléčení
- ✓ děti žijící v rodině dlouhodobě nefunkční
- ✓ děti, jejichž rodina je dlouhodobě vážně ohrožena pobytem jednoho či obou rodičů ve výkonu trestu
- ✓ děti, které onemocní závažnou nemocí a jejichž rodina tuto zátěž dočasně nezvládá
- ✓ děti vykazující masivní a dlouhodobější poruchy chování
- ✓ děti, které jsou vráceny z neúspěšné jiné formy náhradní rodinné péče.

Gabriel v souvislosti s vymezením těchto skupin dětí dále hovoří o tom, jak moc u té které skupiny dětí by profesionální pěstounská péče byla v našich podmínkách skutečně realizovatelná. (3)

1.7.2 Požadavky na pěstouny na přechodnou dobu

V našich podmínkách se jedná o novou formu náhradní rodinné péče, která klade na budoucí pěstouny velké nároky, co se týká osobnostních předpokladů, výchovných zkušeností, ale i jejich finančního zajištění po dobu, po kterou nebude v rodině žádné dítě. (5) Gabriel toto téma rozebírá zevrubněji: „Adepti na přechodné pěstounství musejí být schopni vnitřně, ale stejně tak i směrem k přechodně umístěnému dítěti zvládnout určitou rozštěpenost, ambivalenci ve vytváření vzájemné citové vazby.“ Dále tito uchazeči musí být natolik osobnostně vybaveni a stejně tak oplývat i odpovídajícími znalostmi a zkušenostmi, aby zvládli i mnohdy problematická a náročná jednání s biologickými rodiči dítěte. (3) Protože péče o tyto děti bude složitější, stejně tak i rozsah přípravy na převzetí dítěte bude rozsáhlejší. (8)

Představa Střediska náhradní rodinné péče o budoucích profesionálních pěstunech je následující: první skupinu by tvořily starší, zkušené pěstouni, pro které by byl připraven individuální výcvik v péči maximálně o jedno až dvě ohrožené děti. Tito pěstouni by měli mít k dispozici dobré a stále fungující podpůrné odborné služby, mobilní, dobrou a pravidelnou supervizi, případně telefonickou krizovou linku. Společně se svým rodinným sociálním pracovníkem (supervizorem) by se podíleli na přípravě a realizaci individuálního terapeutického a nápravného plánu pro každé dítě. (17)

Druhou skupinu pěstounů by měli tvořit absolventi sociálně orientovaných oborů a pomáhajících profesí se zkušenostmi. (17) S vzděláváním budoucích profesionálních pěstounů na vyšších odborných či dokonce vysokých školách souhlasí i Gabriel. (3)

Dle představ nestátní organizace Natama, která se zabývá náhradním rodičovstvím, by mimo jiné měla být stanovena smlouva o přechodné pěstounské péči mezi pěstouny, odbornou organizací a orgánem sociálně-právní ochrany dětí. (18)

Výkon pěstounské péče na přechodnou dobu klade na uchazeče vysoké nároky. Podle Gabriela rozhodně vyšší, než jaké budou v budoucnu kladeny na většinu osvojitelů i klasických pěstounů. Z toho také vychází požadavek na rozsah přípravy budoucích pěstounů – profesionálů, který je co do délky a obsáhlosti podstatně větší. (3)

1.7.3 Zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu

Na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí může soud svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu osobám, které jsou zařazeny do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Tuto evidenci vhodných osob vede krajský úřad. (30)

Do evidence se osoby zařazují na základě žádosti, kterou si žadatelé podají u obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Tato žádost je po doplnění potřebných údajů postoupena krajskému úřadu. (31)

Na pěstouny na přechodnou dobu jsou kladeny při odborném posouzení stejné nároky jako na klasické pěstouny. Součástí je zhodnocení speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu. Také se u nich hodnotí schopnost pečovat o děti vyžadující speciální péči a schopnost spolupráce s biologickými rodiči těchto dětí. Tyto předpoklady se hodnotí z hlediska krátkodobosti péče o dítě a péče o dítě krátce po jeho narození. (31)

V době, kdy je dítě v péči pěstounů na přechodnou dobu, mají tito pěstouni nárok na dávky pěstounské péče ze systému státní sociální podpory. V této době je také soud povinen nejméně jednou za 3 měsíce přezkoumat, zda trvají důvody pro svěření dítěte do pěstounské péče. (31)

Opis seznamu zařazených osob do evidence je krajský úřad povinen předat Ministerstvu práce a sociálních věcí a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu. (31)

1.7.4 Nástin profesionální pěstounské péče na Slovensku

Legislativa našich sousedů upravuje problematiku profesionální náhradní výchovy v rodině zákonem č. 305/2005 Z. z., o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Tento zákon hovoří o profesionálních rodičích jako o zaměstnancích některého ze zařízení, kde se realizuje ústavní péče. Přitom však tito profesionální rodiče musí

splňovat zákonem dané požadavky, jako jsou minimálně úplné střední vzdělání, osobní předpoklady a absolvovaná příprava na výkon profesionální náhradní péče. (34)

Pozice takového profesionálního rodiče je chápána jako tzv. „dočasný“ rodič-vychovatel, který je zaměstnancem dětského domova. Rozhodovací pravomoci jsou rozděleny mezi zaměstnavatele, profesionálního rodiče a v menší míře i na původní rodiče. Zřizovatel kontroluje i poskytuje základní podporu, to znamená, že je propojen s profesionální rodinou a dítětem natolik, aby bylo možno kvalitně řešit problémové situace. Kontakt s biologickými rodiči je zpravidla dopředu dohodnutý a uskutečňuje se doma nebo na neutrálním území dětského domova. (27)

Původním záměrem bylo, aby se do profesionálních rodin dostaly ty děti se speciálními potřebami, o které není zájem v rámci osvojení, ani pěstounské péče, a v běžném ústavním prostředí není možné v přiměřené míře uspokojovat jejich potřeby. Nyní jsou tyto rodiny vnímány jako cesta k deinstitucionalizaci dětských domovů a jako nejrychlejší způsob umístění dítěte do náhradní rodiny. (27)

2. Cíl práce a hypotézy

2.1 Cíle práce

Cílem práce je zjistit, jak je využíván institut pěstounské péče na přechodnou dobu v současném systému náhradní rodinné péče.

Prvním cílem je zmapovat názory pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů České republiky na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu.

Druhým cílem je zjistit počet žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu, kteří jsou v evidenci krajských úřadů České republiky v období od 1. 6. 2006 - 31. 12. 2008.

2.2 Hypotézy

Hypotéza 1

Většina pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů považuje pěstounskou péči na přechodnou dobu za potřebný institut v oblasti náhradní rodinné péče v České republice.

Hypotéza 2

Většina krajských úřadů České republiky nemá v evidenci náhradní rodinné péče žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu.

3. Metodika

3.1 Použité metody a techniky výzkumu

K dosažení výzkumných cílů byla zvolena strategie kvantitativního výzkumu. U zkoumaného souboru, který byl tvořen pracovníky náhradní rodinné péče krajských úřadů České republiky, byla využita metoda dotazování, technika dotazníku. Pro výzkum byl sestaven dotazník, který obsahoval 15 otázek. (viz. Příloha č. 2)

Otázky v dotazníku byly uzavřené, polouzavřené a otevřené. Dotazníky byly spolu s průvodním dopisem (viz. Příloha č. 1) rozeslány respondentům prostřednictvím Internetu do jejich e-mailových schránek.

Dotazníkové šetření probíhalo v prosinci roku 2008.

Dotazníky byly zaslány na 14 pracovišť krajských úřadů v České republice. Z celkového počtu 48 oslovených pracovníků náhradní rodinné péče odpovědělo 22 respondentů, tj. 46% oslovených.

Výsledky výzkumného šetření jsou vyjádřeny v procentech a graficky zpracovány.

3.2 Charakteristika souboru

Výzkumný soubor je tvořen pracovníky krajských úřadů České republiky, kteří se zabývají v rámci oddělení sociálně-právní ochrany dětí náhradní rodinnou péčí. Soubor zahrnuje sociální pracovníky i psychology náhradní rodinné péče.

Výzkumu se zúčastnilo 22 respondentů z 11 krajských úřadů. (viz. Tabulka č. 1) Za Krajský úřad Jihomoravského kraje, Krajský úřad Vysočina a Magistrát hl. města Prahy nevyplnil dotazník nikdo z oslovených.

Tabulka č. 1: Přehled respondentů

Krajský úřad	Celkem odpovědělo pracovníků
Jihočeského kraje	4
Královéhradeckého kraje	2
Karlovarského kraje	2
Libereckého kraje	1
Pardubického kraje	2
Plzeňského kraje	2
Středočeského kraje	2
Olomouckého kraje	2
Moravskoslezského kraje	2
Ústeckého kraje	1
Zlínského kraje	2
CELKEM	22

Zdroj: vlastní výzkum

4. Výsledky

4.1 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Pro větší přehlednost jsou následující výsledky interpretovány formou tabulek. Je z nich lépe patrné, jak odpovídali sociální pracovníci a psychologové, přičemž jsou v nich zaneseny i odpovědi za všechny pracovníky dohromady.

Otázky č. 12, 13, 14 byly vyplňovány pouze jedním pracovníkem za oddělení (sociálním pracovníkem či psychologem), jelikož se jednalo o statistické údaje.

Pro zajímavost jsou otázky zpracovány i formou grafů, které jsou v Příloze č. 3.

4.2 Pracovníci náhradní rodinné péče

Na otázku č. 1 „*Na Krajském úřadě oddělení sociálně-právní ochrany dětí pracujete na pozici?*“ následovaly tyto odpovědi: 9 respondentů (41%) uvedlo, že pracuje na pozici psychologa náhradní rodinné péče, 13 respondentů (59%) odpovědělo, že pracuje na pozici sociální pracovníce náhradní rodinné péče.

Tabulka č. 2 Pracovní pozice pracovníků NRP

Pracovníci NRP	Počet	Počet v %
Sociální pracovníce	13	59
Psycholog	9	41
Celkem	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 2 „*Je podle Vašeho názoru ve Vašem kraji dostatek žadatelů o pěstounskou péči v poměru k dětem nahlašovaným do evidence náhradní rodinné péče?*“ odpověděl 1 respondent kladně (4,5%), přičemž se jednalo o názor sociální

pracovnice, záporně se vyjádřilo 20 respondentů (91%), 1 respondent (4,5%) odpověděl, že neví, přičemž se jednalo o názor psychologa náhradní rodinné péče.

Tabulka č. 3: Názory pracovníků NRP na dostatek žadatelů o pěstounskou péči

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	1	0	1	4,5
Ne	12	8	20	91
Nevím	0	1	1	4,5
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 3 „*Domníváte se, že máte dostatek informací o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu?*“ následovaly tyto odpovědi: 14 respondentů (64%) se domnívá, že má dostatek informací o dané problematice, kdežto 8 respondentů (36%) si myslí, že má nedostatek informací.

Tabulka č. 4: Informovanost o pěstounské péči na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	7	7	14	64
Ne	6	2	8	36
Nevím	0	0	0	0
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 zněla: „*Jste přesvědčen(a), že je nově zavedený institut pěstounské péče na přechodnou dobu v systému NRP v ČR potřebný?*“ Na tuto otázku odpovědělo 12 respondentů (54,5%) odpovědí „ano“, k odpovědi „spíše ano“ se přiklonilo 9 respondentů (41%), „spíše ne“ 1 respondent (4,5%) a variantu „ne“ nevyplnil žádný respondent.

Tabulka č. 5: Potřebnost pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	8	4	12	54,5
Spíše ano	4	5	9	41
Spíše ne	1	0	1	4,5
Ne	0	0	0	0
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 5 „*Domníváte se, že je za stávající právní úpravy aplikace pěstounské péče na přechodnou dobu možná?*“ odpovědělo 5 respondentů (22,5%) kladně, 16 respondentů (73%) se vyjádřilo záporně a 1 respondent (4,5%) odpověděl, že neví.

Tabulka č. 6: Názory na možnou aplikaci pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	3	2	5	22,5
Ne	9	7	16	73
Nevím	1	0	1	4,5
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 6 „*Jaké kroky byste doporučil(a) proto, aby se pěstounská péče na přechodnou dobu aktivně využívala?*“ byla určena těm respondentům, kteří v předchozí otázce odpovídali kladně. Respondenti, kteří odpovídali „ne“ či „nevím“ otázku nevyplňovali (tj. 6 respondentů). Dotazovaní uváděli více odpovědí. 15x (94%) zazněla odpověď, že je třeba změnit legislativu, zajištění financí na realizaci považuje za důležité 16 respondentů (100%), kvalitní výcvik a supervize 13 respondentů (81%), 9

respondentů (56%) uvedlo, že je třeba informovat o problematice veřejnosti. Jiné odpovědi neuvedl žádný respondent.

Tabulka č. 7: Doporučení pro aplikaci pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Změna legislativy	8	7	15	94
Zajištění financí	11	5	16	100
Kvalitní výcvik, supervize pěstounů	8	5	13	81
Informovanost veřejnosti	5	4	9	56
Jiné	0	0	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 7: „Upozorňujete případné žadatele o náhradní rodinnou péči také na možnost výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu?“ uvedlo 17 respondentů (77%) kladnou odpověď a 5 respondentů (23%) zápornou odpověď.

Důvody proč neupozorňují žadatele jsou následující: 3 respondenti uvedli chybějící provázanost legislativy, 1 respondent nezájem žadatelů a 1 respondent uváděl, že informují pouze ty žadatele, u kterých usoudí, že existuje reálná šance k realizaci pěstounské péče na přechodnou dobu.

Tabulka č. 8: Poskytnutí informací o možnosti výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Soc. pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	9	8	17	77
Ne	4	1	5	23
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

U otázky č. 8 „*Jaké osoby považujete při splnění dalších podmínek dle zákona o SPOD jako nejvhodnější pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu?*“ uváděli respondenti i více odpovědí. Jejich odpovědi jsou řazeny od nejfrekventovanějších po nejméně frekventované:

- 1) páry, které už své dítě (děti) vychovaly – označilo 20 respondentů (91%);
 - 2) pěstounské rodiny – označilo 8 respondentů (36%);
 - 3) jiné odpovědi – uvedlo 7 respondentů (32%), přičemž tyto odpovědi se u některých respondentů opakovaly:
 - lidé se zkušeností s výchovou
 - finančně zajištění lidé
 - osobnostně zralí rodiče s dobrou frustrační tolerancí
 - osoby, které mají zkušenost s pěstounskou péčí
 - úplná rodina vychovávající vlastní dítě (předškolního či raně školního věku);
 - 4) bezdětné páry – označili 2 respondenti (9%);
 - 5) rodiny s větším počtem dětí – uvedl 1 respondent (4,5%);
- Další nabízené možnosti - osamělí jedinci a senioři – neuvedl žádný z respondentů.

Tabulka č. 9: Osoby vhodné k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníci	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Páry, které své děti vychovaly	13	7	20	91
Pěstounské rodiny	4	4	8	36
Jiné odpovědi	3	4	7	32
Bezdětné páry	1	1	2	9
Rodiny s větším počtem dětí	0	1	1	4,5
Osamělí jedinci	0	0	0	0
Senioři	0	0	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 9 „*Jaké děti by podle Vašeho názoru měly být do pěstounské péče na přechodnou dobu umíst'ovány?*“ byla otevřenou otázkou. Odpovědi jsou řazeny od nejfrekventovanějších po nejméně frekventované, přičemž pracovníci uváděli i více odpovědí. Pracovníci náhradní rodinné péče uvádějí:

- děti, které se vrátí zpět do biologické rodiny (uvedlo 12 respondentů)
- děti rodičů, kteří nejsou střídavě schopni zajistit jejich péči (4 respondenti)
- děti rodičů ve výkonu trestu odnětí svobody, zdravotní potíže rodičů (3 respondenti)
- děti, u kterých je po 6 týdnech možné osvojení (3 respondenti)
- děti po individuálním posouzení, zda je pro ně tato forma NRP vhodná (2 respondenti)
- děti, které mají minimální šanci na osvojení (1 respondent)
- děti, v takovém věku, kdy již budou chápat smysl přechodné výchovy v náhradní rodině, starší děti (1 respondent)
- děti, které půjdou do náhradní rodinné péče - s podmínkou, že první 2 – 3 měsíce života by měly zůstat v nemocnici z důvodu zdravotního stavu (1 respondent)
- děti vrácené z pěstounské péče do doby, než se najde jiná vhodná pěstounská rodina (1 respondent).

U otázky č. 10 „*Jaká největší úskalí provází realizaci pěstounské péče na přechodnou dobu v praxi?*“ respondenti uváděli i více odpovědí. Následující odpovědi jsou řazeny od nejčastěji uváděných po nejméně uváděné:

- 1) nedostatečné finanční zabezpečení pěstounů po dobu, kdy v jejich rodině nebude žádné dítě – uvedlo 18 respondentů (82%);
- 2) nedostatečná legislativní úprava – uvedlo 16 respondentů (73%);
- 3) nedostatečná příprava budoucích pěstounů – označilo 8 respondentů (36%);
- 4) citové strádání dětí – uvedlo 8 respondentů (36%);
- 5) manipulace s dětmi – označilo 7 respondentů (32%);
- 6) jiná odpověď – minimální zájem ze strany žadatelů o tuto formu NRP uvedl 1 respondent (4,5%);
- 7) nevím o žádných úskalích – tuto odpověď nevyplnil žádný z dotazovaných.

Tabulka č. 10: Úskalí realizace pěstounské péče na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Finanční zabezpečení pěstounů	12	6	18	82
Nedostatečná legislativní úprava	9	7	16	73
Nedostatečná příprava budoucích pěstounů	4	4	8	36
Citové strádání dětí	5	3	8	36
Manipulace s dětmi	5	2	7	32
Jiná odpověď	0	1	1	4,5
Nejsou žádná úskalí	0	0	0	0

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 11 „*Objevily se u Vás už osoby, které se chtěly stát žadateli o pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale které se z nějakého důvodu rozmyslely?*“ odpověděla většina respondentů (14, tj. 64%) kladně. 8 respondentů (36%) se vyjádřilo záporně. Důvody, pro které se osoby rozmyslely, jsou následující:

- nedostatek finančních prostředků
- finanční situace rodiny
- nedostatečné finanční zajištění v době, kdy nebude v rodině žádné dítě (tato odpověď se objevila 3x)
- citové strádání dětí i pěstounů
- rozpoznání nereálného očekávání
- krize v manželství
- nedostatečná legislativa
- emoční náročnost
- psychická zátěž pro pěstouny, nejistota délky pobytu dítěte v rodině
- narození vlastního dítěte, nesouhlas partnera
- změna žádosti na klasickou pěstounskou péči
- představy o dítěti směřovaly jen k určitému typu dětí.

Tabulka č. 11: Existence osob, které změnily své rozhodnutí stát se pěstouny na přechodnou dobu

Odpovědi	Sociální pracovníce	Psycholog	Celkem	Celkem v %
Ano	9	5	14	64
Ne	4	4	8	36
Celkem	13	9	22	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku č. 12 „*Máte-li ve své evidenci již nějakého žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu, mohl(a) byste je zde prosím stručně charakterizovat?*“ reagovali kladně 4 respondenti, tzn. 4 různá pracoviště (36%) ze zkoumaného souboru.

Tabulka č. 12: Počet pracovišť, které evidují žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu

Odpovědi	Krajské úřady	Počet v %
Ano	4	36
Ne	7	64
Celkem	11	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Žadatele vede:

Krajský úřad Středočeského kraje

Manželé – muž 40 let, žena 38 let, společně vychovávají 2 vlastní děti.

Motivace k výkonu pěstounů na přechodnou dobu: pomoci dítěti vyrůstat v rodině, altruismus.

Krajský úřad Ústeckého kraje

Manželé – muž 37 let, žena 35 let, vychovávají 2 své vlastní děti.

Motivace: altruismus.

Krajský úřad Olomouckého kraje

Manželé – muž 48 let, žena 49 let, mají 3 dospělé dcery.

Motivace: zkušenost s pěstounskou péčí, snaha pomoci dalším dětem.

Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Žena 40 let, rozvedená, žijící v dlouhodobém partnerském svazku, vlastní děti zletilé, 3 děti v klasické pěstounské péči.

Motivace: pomoc dětem, altruismus.

Odpovědi na otázku č. 13 „*Kolik jste zařadili do evidence žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu za období 1. 6. 2006, tj. od doby vzniku tohoto institutu, až do 31. 12. 2008?*“ jsou uvedeny v tabulce č. 13.

Tabulka č. 13: Počet žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu

Krajský úřad	Počet žadatelů k 31. 12. 2008
Jihočeského kraje	0
Královéhradeckého kraje	1
Karlovarského kraje	0
Libereckého kraje	0
Pardubického kraje	0
Plzeňského kraje	0
Středočeského kraje	1
Olomouckého kraje	1
Moravskoslezského kraje	0
Ústeckého kraje	1
Zlínského kraje	0
Celkem	4

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědi na otázku č. 14 „*Kolik k dnešnímu dni evidujete nevyřízených žádostí o pěstounskou péči?*“ jsou uvedeny v tabulce č. 14. Vyplnili ji všichni respondenti (100%).

Tabulka č. 14: Počet nevyřízených žádostí o pěstounskou péči

Krajský úřad	Počet žádostí o pěstounskou péči k 31. 12. 2008
Jihočeského kraje	20
Královéhradeckého kraje	10
Karlovarského kraje	8
Libereckého kraje	5
Pardubického kraje	15
Plzeňského kraje	3
Středočeského kraje	15
Olomouckého kraje	8
Moravskoslezského kraje	20
Ústeckého kraje	4
Zlínského kraje	10
Celkem	118

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 15 „*Chcete-li se k dané problematice vyjádřit více, můžete tak učít zde:*“ umožňovala respondentům volně se vyjádřit k problematice pěstounské péče na přechodnou dobu. Této možnosti využili 4 respondenti. Jeden respondent uvádí, že je málo kvalitních a zkušených pěstounských rodin, přičemž my potřebujeme profesionální pěstounskou péči pro hůře umísťitelné děti (sourozenecké skupiny, děti jiného etnika, školního věku či se zdravotními obtížemi).

Další respondent uvádí, že dle jeho názoru umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu je dobré řešení situace zejména narozených dětí, které nemusí být umístěny v ústavní péči, ale na dočasnou dobu v rodině. Jedná se i z ekonomického hlediska o lepší řešení. Respondent neví, proč se žádní takoví žadatelé v jejich kraji nemohou objevit.

Třetí respondent doznává, že představy pěstounů o dětech, které by přijali do rodiny, jsou velmi odlišné od skladby dětí, které mají v evidenci a které pěstounskou péči potřebují. Pěstouni mají zájem o děti nejlépe do 3 let, majoritní společnosti, bez velkého zájmu biologické rodiny, s dobrou vývojovou prognózou. Do náhradní rodinné péče je potřeba naopak umístit děti starší věkem, sourozenecké skupiny, děti etnicky odlišné, psychomotoricky opožděné, s horší vývojovou prognózou, s horší osobní a rodinnou anamnézou.

Další respondent se domnívá, že smysl koncepce péče o dítě je dobrý, bohužel není dořešený po stránce finančního zabezpečení. Na druhé straně jsou na pěstouny kladeny vysoké nároky, které mnozí nedokáží splnit.

5. Diskuse

Ve výzkumné části jsem se zaměřila na zjišťování názorů pracovníků náhradní rodinné péče na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu. Soubor byl tvořen pracovníky náhradní rodinné péče krajských úřadů České republiky. Výzkumu se zúčastnilo 22 respondentů z celkem 48 oslovených pracovníků krajských úřadů.

Z hlediska pracovní pozice je soubor tvořen sociálními pracovníci a psychology náhradní rodinné péče. Výzkumný soubor tvoří 13 sociálních pracovníků (59%) a 9 psychologů (41%).

Většina pracovníků náhradní rodinné péče (91%) se domnívá, že v jejich kraji není dostatek žadatelů o pěstounskou péči v poměru k dětem, které jsou nahlašovány do evidence náhradní rodinné péče. Pouze 1 sociální pracovníce (4,5%) si myslí, že je žadatelů dostatek a 1 psycholog (4,5%) uvedl, že neví. Mínění většiny pracovníků sdílí i Gabriel, který uvádí, že žadatelů v poměru k dětem, které by potřebovaly vyrůstat alespoň v pěstounské rodině, je nedostatek. Uvádí také, že v současné době dochází k určitému poklesu zájmu o výkon pěstounské péče, na druhou stranu ho ale nevidí dramaticky a přikládá tento stav přechodným jednoročním výkyvům. (3)

Většina pracovníků náhradní rodinné péče (64%) udává, že má dostatek informací o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu. 36% (8) pracovníků však uvádí, že má těchto informací nedostatek. Osobně se musím přiklonit k tomu, že zatím stále chybí odborná literatura týkající se problematiky pěstounské péče na přechodnou dobu. Stěžejní informace jsem našla v zákoně o rodině, který pěstounskou péči na přechodnou dobu upravuje.

Hypotéza č. 1 zněla: Většina pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů považuje pěstounskou péči na přechodnou dobu za potřebný institut v oblasti náhradní rodinné péče v České republice. Hypotéza se potvrdila, neboť o potřebnosti tohoto institutu je zcela přesvědčeno 54,5% (12) pracovníků náhradní rodinné péče a 41% (9) pracovníků s tímto spíše souhlasí. Pouze 1 sociální pracovníce se domnívá, že pěstounská péče na přechodnou dobu u nás spíše není potřebná. Jednoznačně negativní stanovisko nezastává žádný z pracovníků náhradní rodinné péče.

S názorem většiny pracovníků souhlasím, jelikož jsem o důležitosti této nové formy náhradní rodinné péče přesvědčena. Toto potvrzují i slova prof. Matějčka, který uvádí, že model profesionální pěstounské péče je v našich podmínkách potřebný, a dodává, že zejména pro skupinu dětí zdravotně a sociálně znevýhodněných. (11)

Osobně vnímám za pozitivní skutečnost to, že pěstounská rodina na přechodnou dobu má tvořit alternativu k ústavní péči. To znamená, že dojde-li k situaci, kdy kupříkladu rodiče budou ve výkonu trestu odnětí svobody či nastoupí nějaké léčení apod., nebude muset jejich dítě do dětského domova. Naopak půjde na tuto dočasnou dobu do náhradní rodiny, kde bude mít určité zázemí a bude o něj všestranně postaráno.

Stejně stanovisko k této otázce zastává i řada nestátních neziskových organizací, mezi nimiž mohu jmenovat například Natamu či Středisko náhradní rodinné péče. (18, 26)

Že za stávající právní úpravy ale není aplikace pěstounské péče na přechodnou dobu možná, si myslí 73% (16) pracovníků. Jen 5 pracovníků (22,5%) je přesvědčeno o opaku a 1 sociální pracovnice na tento problém nemá vyhraněný názor. Názory většiny pracovníků korespondují s Gabrielem, který připouští, že námitky a jistá zdrženlivost řady zkušených odborníků z praxe vůči rychlému a nepřipravenému zavádění tohoto modelu nejsou v žádném případě neoprávněné. (3) S tímto názorem se ztotožňuji, existuje totiž v rámci této problematiky řada nezodpovězených otázek týkajících se toho, kdo vlastně mají být žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu nebo jak tyto pěstouni užijí svou rodinu v době, kdy v ní nebude žádné dítě, a tudíž budou bez nároku na odměnu pěstouna. Stejně tak vyvstává otázka, jaké děti jsou skutečně indikovány do této formy náhradní rodinné péče a jak dlouhá by tato „přechodná“ péče mohla být.

Jelikož 5 respondentů v předchozí otázce odpovědělo, že pěstounskou péči na přechodnou dobu je možné realizovat i bez nutnosti změn v právní úpravě, a 1 respondent na danou otázku odpověděl „nevím“, tuto na následující otázku neodpovídali.

Aby se pěstounská péče na přechodnou dobu aktivně využívala, doporučují pracovníci náhradní rodinné péče následující opatření: 100% (16) respondentů uvádí

zajištění financí potřebných k realizaci této formy náhradní rodinné péče, 94% (15) doporučuje změnu legislativy. 81% (13) pracovníků považuje za důležitý kvalitní výcvik a supervize pěstounů. Informovanost veřejnosti o této problematice pokládá za důležité 56% (9) pracovníků. Žádné další opatření neuvedl nikdo z pracovníků.

77% (17) pracovníků upozorňuje případné žadatele o náhradní rodinnou péči na možnost výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Zbývajících 23% (5) pracovníků žadatele neupozorňuje, a sice z uvedených důvodů: chybí provázanost legislativy, je nezájem ze strany žadatelů o tuto formu náhradní rodinné péče. 1 pracovnice uvedla jako důvod, že zohledňuje vlastní úsudek, a vytipovává si, kdo by se pro výkon pěstounské péče hodil. Toto zjištění mi přijde poměrně zajímavé, zejména pak v souvislosti s předchozí informací, kdy osvětu a informovanost veřejnosti o dané problematice považuje za důležité jen 56% pracovníků. Osobně bych se naopak přikláněla k co největší osvětě mezi občany.

Více variant odpovědí mohli pracovníci uvádět u otázky, které osoby jsou podle jejich názoru vhodné k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. 91% (20) pracovníků považuje za nejvhodnější žadatele pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu páry, které už své děti vychovaly. Tento názor uvádí 100% sociálních pracovníků (13) a 78% (7) psychologů. Obdobně se s tímto ztotožňuje Gabriel, který říká, že profesionální pěstouni by měli mít bohatou výchovnou zkušenost, ať s dětmi vlastními či přijatými. Budou-li podle Gabriela v rodině vychovávány ještě nezletilé děti, měly by tyto být již starší, odrostlejší. (3) S tímto tvrzením souhlasím, protože se domnívám, že je potřeba, aby dítě alespoň částečně rozumově a emocionálně situace s přicházejícími a postupně odcházejícími dětmi zvládlo.

Jako vhodné osoby se 36% (8) respondentů dále jeví pěstounské rodiny. 32% (7) pracovníků uvedlo jiné než nabízené možnosti, a sice osoby s výchovnými zkušenostmi, finančně zajištěné osoby, rodiče osobnostně zralé s dobrou frustrační tolerancí, osoby mající zkušenost s pěstounskou péčí. 1 sociální pracovnice uvádí jako vhodné žadatele rodinu s vlastním dítětem ve věku předškolním či raně školním. Tento názor se neshoduje s Gabrielem, jak uvádím výše. Na druhou stranu Škoviera souhlasí s tím, aby v rodině byly i vlastní děti. (27) S názorem, že by se mělo jednat o žadatele osobnostně

vyzrálé s dobrou frustrační tolerancí, jednoznačně souhlasím. Stejně tak to vidí i Gabriel, když říká, že pěstouni musí být schopni vnitřně, ale stejně tak i směrem k dítěti zvládnout určitou ambivalenci při vytváření vzájemné citové vazby. (3)

2 (9%) pracovníci náhradní rodinné péče uvádí jako vhodné osoby bezdětné páry a 1 pracovník se domnívá, že by to mohly být rodiny s větším počtem dětí. Osamělí jedinci a senioři se nezdají žádnému z dotazovaných jako vhodné osoby k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu.

Pracovníci náhradní rodinné péče se shodují v tom, jaké děti by měly být do pěstounské péče na přechodnou dobu umísťovány. Jelikož byla otázka otevřená v různých obměnách sdílí pracovníci nejčastěji názor, že by mělo jít o děti, které se brzy vrátí zpět do své biologické rodiny, děti rodičů, kteří nejsou střídavě schopni pečovat o své dítě z důvodů zdravotních potíží, výkonu trestu odnětí svobody a podobně. V menší míře se vyskytují i názory, že má jít o děti, u kterých bude po 6 týdnech možné osvojení nebo které půjdou do náhradní rodinné péče, nebo děti, které naopak mají minimální šanci na osvojení. Dále děti po individuálním posouzení jejich situace. Objevil se také názor, že by mělo jít o děti vrácené z pěstounské péče. U této skupiny dětí však Gabriel uvádí, že naopak umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu může v dítěti posilovat frustraci z nestálosti rodinného zázemí a pocity odmítnutí, neúspěchu. (3)

Názory pracovníků náhradní rodinné péče se však shodují se zákonem o rodině, který přesně vyjmenovává, které děti do pěstounské péče na přechodnou dobu může soud svěřit. Podle něj se jedná o takové děti, které nemůže rodič po určitou dobu ze závažných důvodů vychovávat, dále o děti po dobu, po jejímž uplynutí lze dát rodičem souhlas s osvojením (6 týdnů) a u dětí po dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že není třeba souhlasu rodičů k osvojení. (30)

Za největší úskalí realizace pěstounské péče na přechodnou dobu považuje 82% (18) respondentů nedostatečné finanční zabezpečení pěstounů po dobu, kdy v rodině nebude žádné dítě. Na dalším místě vidí 73% (16) pracovníků problém v nedostatečné legislativní úpravě. Nedostatečnou přípravu budoucích pěstounů a citové strádání dětí vidí jako úskalí 36% (8) pracovníků náhradní rodinné péče. Manipulace s dětmi označilo 32% (7) pracovníků a jen 4,5% (1) uvádí coby úskalí nezájem ze strany

žadatelů. Žádný z pracovníků neuvádí, že by nevěděl o žádných úskalích. Sama souhlasím s většinou pracovníků náhradní rodinné péče, kteří vidí největší úskalí v nedostatečném finančním zajištění a především v legislativní úpravě. Jako úskalí vnímám také nedostatečnou osvětu a informovanost veřejnosti o této problematice.

U 64% (14) pracovníků náhradní rodinné péče se již objevily osoby, které se chtěly stát žadateli o pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale které se z nějakého důvodu rozmyslely. Mezi důvody pracovníci uvádí nedostatek finančních prostředků či finanční situace rodiny, citové strádání dětí i rodiny, emoční náročnost, rozpoznání nereálného očekávání, krize v manželství, nedostatečná legislativa či nereálné představy o dětech, které by byly do pěstounské péče na přechodnou dobu umisťovány. U 36% (8) pracovníků se žádné takové osoby ještě neobjevily. Osobně vidím jako pozitivní, že je určitý zájem ze strany případných žadatelů, ovšem negativněji pak skutečnost, že jich většina po získání bližších informací odpadne.

36% pracovišť náhradní rodinné péče uvedlo, že eviduje žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Souhrnně se jedná o 4 evidované žadatele, z toho 3 manželské páry a 1 samožadatelku. Všichni žadatelé mají výchovnou zkušenost a žijí v partnerském vztahu. Věk uváděných žadatelů se pohybuje v rozmezí 35 – 49 let. Motivace všech žadatelů je tatáž: pomoci dětem vyrůstat v rodině, altruismus. U dvou žadatelů je zkušenost s pěstounskou péčí. Z mého pohledu je zkušenost s pěstounskou péčí vítána. Myslím si, že pěstouni mají realističtější očekávání, jelikož už do jisté míry vědí, jak vychovávat a pracovat s dítětem v pěstounské péči. Osobně jsem se v minulosti ale setkala i s názory sociálních pracovníků, že pěstounskou péči na přechodnou dobu by „klasičtí“ pěstouni vykonávat neměli.

Hypotéza H2 zněla: Většina krajských úřadů České republiky nemá v evidenci náhradní rodinné péče žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Hypotéza se potvrdila, neboť z 11 krajských úřadů, které se zapojily do výzkumu, 4 pracoviště (36%) vedou žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu, kdežto 64% (7) nevede ve své evidenci žádné žadatele. Tato informace koresponduje s Gabrielem, který taktéž uvádí, že zájemců o tuto formu náhradní rodinné péče je v naší republice prozatím velmi málo. (3)

V rámci krajů se také liší počty zaevidovaných nevyřízených žádostí o klasickou pěstounskou péči. Celkem bylo ke konci roku 2008 118 žadatelů o pěstounskou péči. Domnívám se, že to je poměrně velký počet žadatelů ve srovnání s počtem evidovaných žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Na základě výsledků tohoto výzkumu jsem přesvědčena o tom, že institut pěstounské péče na přechodnou dobu není v našem současném systému náhradní rodinné péče dostatečně využíván.

6. Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, jak je v současném systému náhradní rodinné péče využíván institut pěstounské péče na přechodnou dobu, a sice prostřednictvím dvou dílčích cílů. Prvním cílem bylo zmapovat názory pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů České republiky na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu. Druhým cílem bylo zjistit počet žadatelů o tuto novou formu náhradní rodinné péče za období od jejího vzniku až do konce roku 2008. Oba dílčí cíle práce byly splněny.

Stanovila jsem si celkem 2 hypotézy. K výzkumu hypotéz byla použita technika dotazníku. Osloveni byli pracovníci náhradní rodinné péče krajských úřadů v České republice. Celkem tedy 48 pracovníků. Vyplněný dotazník zaslalo zpět 22 respondentů, návratnost tudíž byla 46%.

Hypotéza H1 zněla: Většina pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů považuje pěstounskou péči na přechodnou dobu za potřebný institut v oblasti náhradní rodinné péče v České republice.

54,5% dotázaných uvedlo, že pěstounskou péči na přechodnou dobu považují za potřebný institut v náhradní rodinné péči a dalších 41% dotázaných je o tomtéž spíše přesvědčeno. Pouze 4,5% respondentů je přesvědčeno, že tento institut není potřebný. Hypotéza H1 se potvrdila.

Hypotéza H2 zněla: Většina krajských úřadů České republiky nemá v evidenci náhradní rodinné péče žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Výzkumem se skutečně ukázalo, že většina krajských úřadů v naší republice zatím nevede v evidenci žadatele o tuto formu náhradní rodinné péče. Pouze 4 pracovníci krajských úřadů ze souboru uvedly, že vedou žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu, a sice všechny tyto úřady vedou po 1 žadateli. Hypotéza H2 se potvrdila.

Pěstounská péče na přechodnou dobu jako nová forma náhradní rodinné péče je v České republice uzákoněna od 1. 6. 2006. Tento institut by měl představovat určitou alternativu k péči ústavní, a to zejména pro děti, u kterých existuje reálná naděje, že se vrátí do své původní biologické rodiny. Případně pro děti, které půjdou do jiné formy

náhradní rodinné péče. Jejím smyslem je pomoci dětem a mladým lidem v nouzi, podpořit je v překlenutí období rozhodování o jejich dalším osudu bez nutnosti umístění do ústavní péče.

Pro samotné dítě je cesta po odloučení od rodiny velmi trpká a často také dlouhá. Dnes se v první řadě klade důraz na sanaci rodiny, která však stále nefunguje v takové míře, jak by měla. Za podstatné považuji systematickou a dlouhodobou práci s rodinou. Avšak ve chvíli, kdy není jiné řešení a musí být dítě z nějakého důvodu dočasně odebráno z rodiny, měla by dle mého názoru nastoupit právě tato forma náhradní rodinné péče oproti klasickému řešení umístit dítě do ústavní péče. Věřím, že pěstounská rodina, byť na přechodnou dobu, je vhodnějším řešením, jelikož dítě bude vychovávat s péčí a láskou, kterou děti v mládí tolik potřebují. Navíc předpokladem je spolupráce s biologickou rodinou dítěte na řešení situace, aby se dítě mohlo vrátit co nejdříve domů či do jiné náhradní rodiny.

O zavedení pěstounské péče na přechodnou dobu do naší legislativy usilovala řada odborníků a neziskových organizací již řadu let. Bohužel v podobě, v jaké se dostala do zákona, nemá dle mého názoru příliš šancí na úspěch. Chybí zde jakákoliv finanční podpora pěstounů v době, kdy by v rodině neměli žádné dítě. Z toho také vyvstává otázka, jaké osoby by tedy měly tuto péči poskytovat. Kdo je dnes finančně zajištěn natolik, aby opustil trvalé zaměstnání, a doufal, že bude mít v rodině pořád alespoň jedno dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu, které mu tak zajistí nárok na dávky pěstouna?

Z mého výzkumu vyplynulo, že ke konci roku 2008 byli v České republice v evidenci 4 žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Všichni tyto žadatelé mají výchovnou zkušenost a žijí v partnerském vztahu. Motivací všech žadatelů je snaha pomoci dětem vyrůstat v rodině. U dvou žadatelů je zkušenost s pěstounskou péčí, což bych osobně považovala za výhodu.

Výkon této péče však klade na pěstouny značné nároky co do osobnostní výbavy a také odbornosti a vzdělání. Souhlasím s tím, že tyto nároky na pěstouny na přechodnou dobu jsou oprávněné. Ovšem za předpokladu, že nebudou motivováni finančně a také odborně a psychologicky vedeni, nevidím příliš nadějí, že by mělo dojít

k nárůstu počtu těchto žadatelů, a tudíž že by tato forma náhradní rodinné péče byla více využívána.

Určitým příkladem by nám mohlo jít Slovensko, které má profesionální pěstounskou péči legislativně upravenou. Profesionální rodiče fungují jako zaměstnanci zařízení, kde se realizuje ústavní péče. Tudíž po finanční stránce jsou zde pěstouni zajištěni. Základní podporu rodin i kontrolu provádí zřizovatel zařízení, který je propojen s profesionální rodinou, dítětem i biologickou rodinou, což představuje možnost kvalitního řešení problémové situace.

Východisko z této situace tedy vidím – stejně jako pracovníci náhradní rodinné péče - v úpravě legislativy, která řeší tuto problematiku, a dále v systémovějším přístupu k dané oblasti. Myslím si proto, že by bylo zajímavé se na tuto problematiku zaměřit po určité době a zjistit, zda s odstupem času došlo k nějakým významnějším změnám.

Jsem přesvědčena, že žádné dítě by nemělo vyrůstat v ústavu, jelikož jen rodina, ať už vlastní nebo náhradní, může dítěti nabídnout to, co ono potřebuje. Každé dítě by mělo mít právo prožít své dětství šťastně, protože prožije-li ho šťastně, je pak větší naděje, že jednou připraví šťastné dětství i dětem svým.

7. Seznam použitých zdrojů

1. ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 119 s. ISBN 80-7178-578-4.
2. BUBLEOVÁ, V., BENEŠOVÁ, L. *Hledáme nové rodiče*. 1. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2001. 24 s. ISBN neuveden.
3. GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
4. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
5. JIHOČESKÝ KRAJ. *Hlavní formy náhradní rodinné péče* [online]. c2005 [cit. 2008-10-31]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=369&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=369&par[lang]=CS).
6. JIHOČESKÝ KRAJ. *Zprostředkování náhradní rodinné péče* [online]. c2005 [cit. 2008-10-31]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=371&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=371&par[lang]=CS).
7. KOLUCHOVÁ, J. *Psychický vývoj dětí v pěstounské péči*. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 1992. 140 s. ISBN 80-85529-01-7.
8. KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. *Náhradní rodinná péče* [online]. c2008 [cit. 2008-10-30]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=2248>.
9. KREJČOVÁ, H. *Prožívat několik životů*. České Budějovice: Společnost Otevřená rodina, 2000. 60 s. ISBN neuveden.

10. MÁROVÁ, Z., MATĚJČEK, Z., RADVANOVÁ, S. *Výchova dětí v neúplné rodině*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 122 s. ISBN neuveden.
11. MATĚJČEK, Z. et al. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 155 s. ISBN 80-7178-637-3.
12. MATĚJČEK, Z. et al. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
13. MATĚJČEK, Z., DYTRYCH Z. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 144 s. ISBN 80-7169-897-0.
14. MATOUŠEK, O. *Ústavní výchova*. 2. vyd. Praha: SLON, 1999. 159 s. ISBN 80-85850-76-1.
15. MPSV. *Národní koncepce rodinné politiky* [online]. c2005 [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf>.
16. MPSV. *Práva dětí a jejich ochrana v České republice* [online]. c2007 [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/4356>>.
17. *Návrh modelu profesionální pěstounské péče u nás* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupné z: <<http://www.adopce.com/beta/adopce/grafy.php?stranka=6>>.
18. *Pěstounská péče na přechodnou dobu* [online]. [cit. 2008-10-31]. Dostupné z: <<http://natama.cz/?sid=19>>.
19. PLECITY, V. a SALAČ, J. *Základy rodinného práva*. 1. vyd. Praha: EUROUNION, 2001. 364 s. ISBN 80-7317-002-7.
20. Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte

21. SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNÍČEK. *Hledáme pěstouny* [online]. [cit. 2009-04-09]. Dostupné z:
<<http://www.sos-vesnicky.cz/index.php?Title=Hledáme%20pěstouny&>>.
22. SCHOOLEROVÁ, J. E. *Adopce vztah založený na slibu*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2002. 220 s. ISBN 80-7255-066-7.
23. SEDLÁK, P. Mezinárodní adopce. In *Aktuální otázky náhradní rodinné péče*. Brno: TRIALOG, 2003. s. 51.
24. SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 107 s. ISBN 978-80-7041-069-1.
25. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Průvodce náhradní rodinnou péčí* [online]. c2008 [cit. 2009-03-09]. Dostupné z:
<http://nahradnirodina.cz/files/File/pruvodce_nrp_final.doc>.
26. STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. *Programy* [online]. c2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupné z: <<http://www.nahradnirodina.cz/programy.html>>.
27. ŠKORIERA, A. *Dilemata náhradní výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7367-318-5.
28. VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. Praha: Karolinum, 2003. 210 s. ISBN 80-246-0015-3.
29. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
30. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění.
31. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění.

32. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění.

33. Zákon. č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, v platném znění.

34. Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov.

8. Klíčová slova

Náhradní rodinná péče

Osvojení

Pěstounská péče

Pěstounská péče na přechodnou dobu

9. Přílohy

- Příloha č. 1 Úvodní dopis k dotazníku
- Příloha č. 2 Dotazník
- Příloha č. 3 Grafické vyhodnocení dotazníku
- Příloha č. 4 Přehled počtu pracovníků náhradní rodinné péče krajských úřadů

Příloha č. 1

Vážení pracovníci,

jmenuji se Michaela Kosinová a jsem studentka Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde 3. rokem studuji obor Rehabilitační a psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory.

Dovolila jsem se obrátit na Vás touto cestou a velmi Vás poprosit o vyplnění dotazníku týkajícího se problematiky pěstounské péče na přechodnou dobu. Toto téma zpracovávám ve své bakalářské práci. Jsem si vědoma Vaší časové zaneprázdněnosti, navíc umocněné obdobím před koncem roku, z tohoto důvodu jsem se snažila, aby dotazník nebyl příliš dlouhý. Čas pro jeho vyplnění odhaduji asi na 5 minut.

Dotazník je určen všem sociálním pracovníkům NRP krajských úřadů (i těm, kteří tuto agendu dělají na částečný úvazek) a taktéž psychologům NRP. Domnívám se totiž, že názory psychologů a sociálních pracovníků na tuto problematiku se mohou lišit.

Předem se omlouvám těm pracovníkům OSPOD, jimž došel můj dotazník, ale nevěnují se agendě NRP, ty prosím, aby dotazník nevyplňovali.

Budu Vám, vážení pracovníci, velmi zavázána, rozhodnete-li se tento dotazník vyplnit a odeslat mi jej zpět na e-mailovou adresu, odkud Vám byl zaslán, a sice nejlépe do 31. 12. 2008.

S úctou a přáním hezkého času předvánočního Vás zdraví

Michaela Kosinová

Příloha č. 2

Vážení pracovníci náhradní rodinné péče,
veškeré informace, které mi poskytnete prostřednictvím vyplnění tohoto dotazníku, budou použity jen pro účely mé práce. Předem Vám děkuji za Váš čas a ochotu tento dotazník vyplnit.

Pokyny pro vyplnění:

U otázek, kde jsou nabídnuty varianty odpovědí a budete cítit potřebu zaškrtnutí více možností, učiňte tak. U otázek, kde je ponecháno místo se, prosím, vyjádřete vlastními slovy. Otázky týkající se údajů z evidence žadatelů (otázky č. 12, 13, 14) stačí vyplnit 1 pracovníkem NRP za oddělení.

1. Na Krajském úřadě oddělení sociálně-právní ochrany dětí pracujete na pozici:

☐ PSYCHOLOG

☐ SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK

2. Je podle Vašeho názoru ve Vašem kraji dostatek žadatelů o pěstounskou péči v poměru k dětem nahlašovaným do evidence náhradní rodinné péče?

☐ ANO

☐ NE

☐ NEVÍM

3. Domníváte se, že máte dostatek informací o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu?

☐ ANO

☐ NE

☐ NEVÍM

4. Jste přesvědčen(a), že je nově zavedený institut pěstounské péče na přechodnou dobu v systému NRP v ČR potřebný?

☐ ANO

☐ SPÍŠE ANO

☐ SPÍŠE NE

☐ NE

5. Domníváte se, že je za stávající právní úpravy aplikace pěstounské péče na přechodnou dobu možná?

☐ ANO

☐ NE

☐ NEVÍM

Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ANO či NEVÍM, následující otázku přeskočte. Pokud jste odpověděli NE, vyplňte ji prosím.

6. Jaké kroky byste doporučil(a) proto, aby se pěstounská péče na přechodnou dobu aktivně využívala?

☐ změna legislativy (v oblasti pracovně-právní, rodinného práva, sociálního zabezpečení,...)

☐ zajištění finančních prostředků na realizaci pěstounské péče na přechodnou dobu

☐ kvalitní výcvik a supervize pěstounů

- ☐ informovanost veřejnosti
☐ jiné (prosím doplňte):

7. Upozorňujete případné žadatele o náhradní rodinnou péči také na možnost výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu?

- ☐ ANO ☐ NE
z důvodu:

8. Jaké osoby považujete při splnění dalších podmínek dle zákona o SPOD jako nejvhodnější pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu?

- ☐ osamělí jedinci
☐ bezdětné páry
☐ senioři
☐ rodiny s větším počtem dětí
☐ páry, které už své dítě (děti) vychovaly
☐ pěstounské rodiny
☐ jiné (prosím doplňte):

9. Jaké děti by podle Vašeho názoru měly být do pěstounské péče na přechodnou dobu umíst'ovány?

10. Jaká největší úskalí provází realizaci pěstounské péče na přechodnou dobu v praxi?

- ☐ nevím o žádných úskalích
☐ nedostatečná legislativní úprava
☐ nedostatečné finanční zabezpečení pěstounů po dobu, kdy v rodině nebude žádné dítě
☐ nedostatečná příprava budoucích pěstounů
☐ citové strádání dětí
☐ manipulace s dětmi
☐ jiná (prosím doplňte):

11. Objevily se u Vás už osoby, které se chtěly stát žadateli o pěstounskou péči na přechodnou dobu, ale které se z nějakého důvodu rozmyslely?

☐ ANO – z důvodu:

☐ NE

12. Máte-li ve své evidenci již nějakého žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu, mohl(a) byste je zde prosím stručně charakterizovat?

- ☐ věk žadatele/žadatelů:
☐ rodinný stav:
☐ kolik mají svých dětí:
☐ motivace k přijetí dítěte:

13. Kolik jste zařadili do evidence žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu za období od 1. 6. 2006, tj. od doby vzniku tohoto institutu, až do 31. 12. 2008?

14. Kolik k dnešnímu dni evidujete nevyřízených žádostí o pěstounskou péči?

15. Chcete-li se k dané problematice vyjádřit více, můžete tak učinit zde:

Děkuji za Vaši spolupráci!

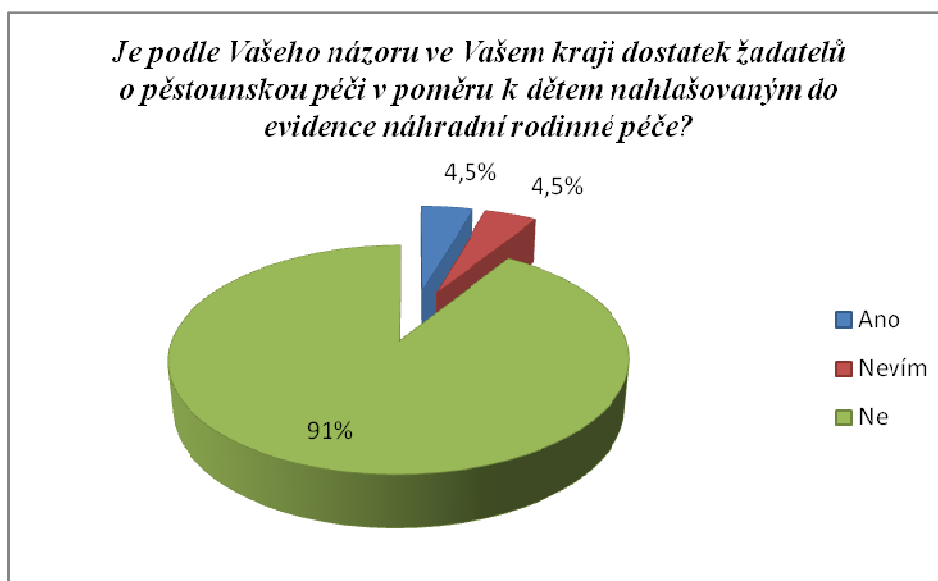
Příloha č. 3

Graf č. 1

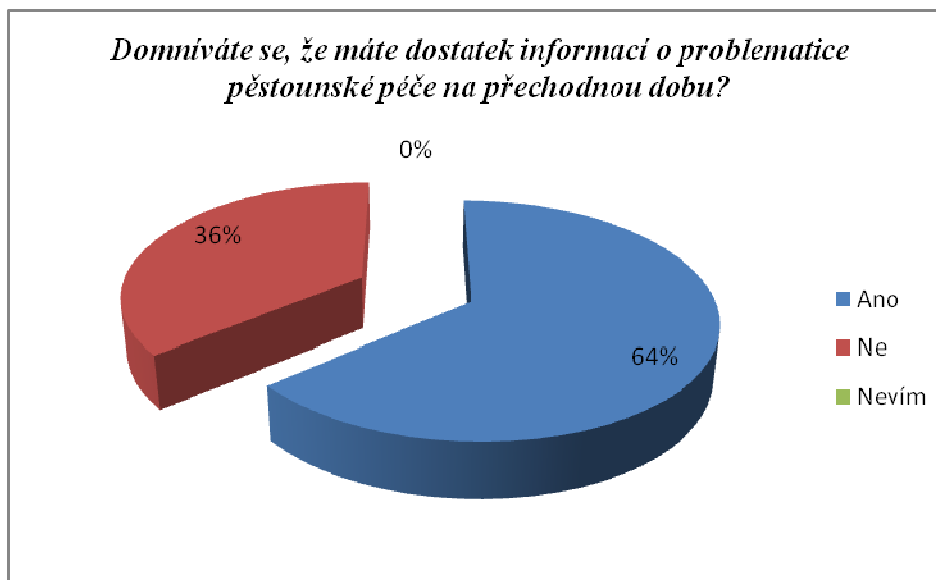
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2

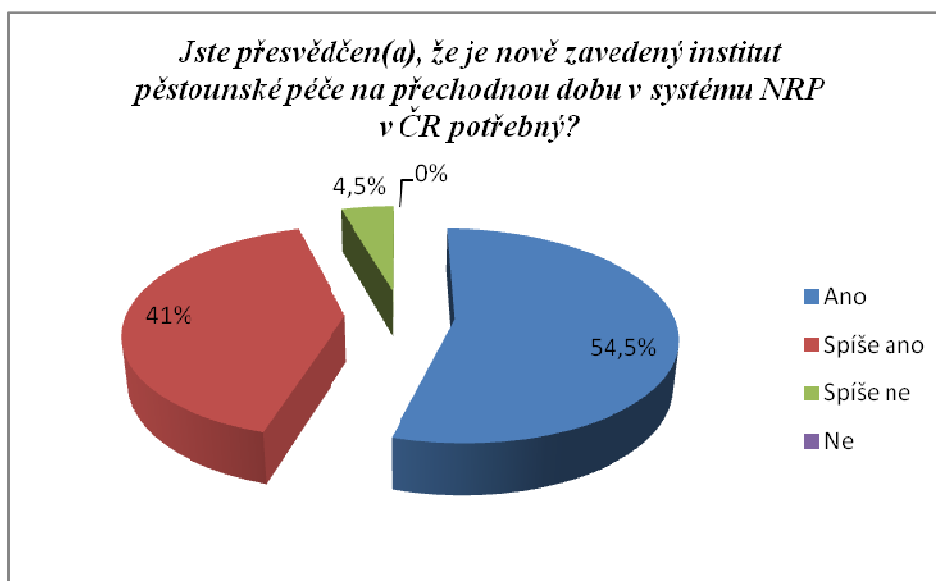
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 3

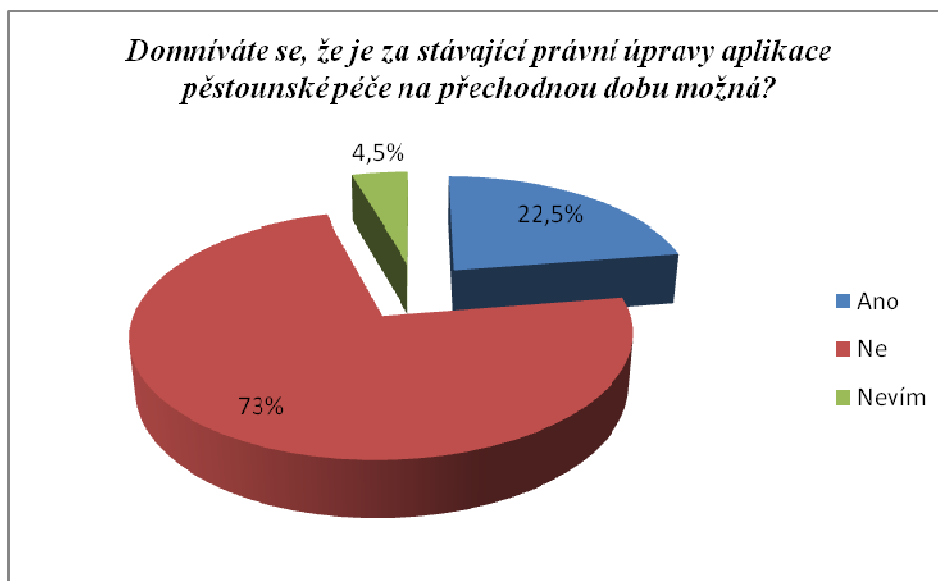
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4

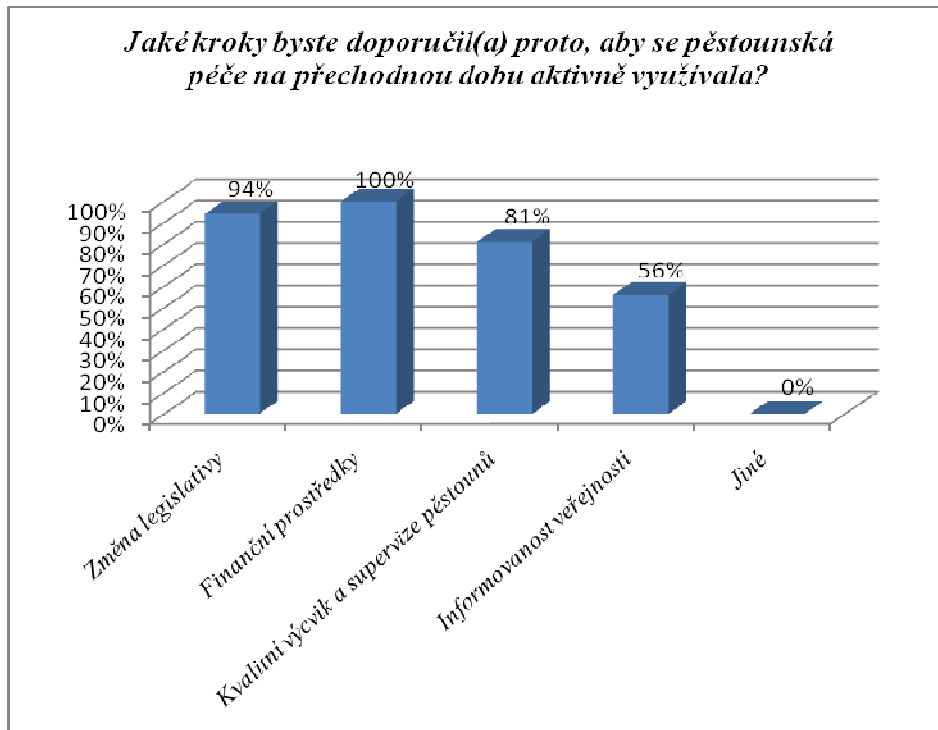
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 5

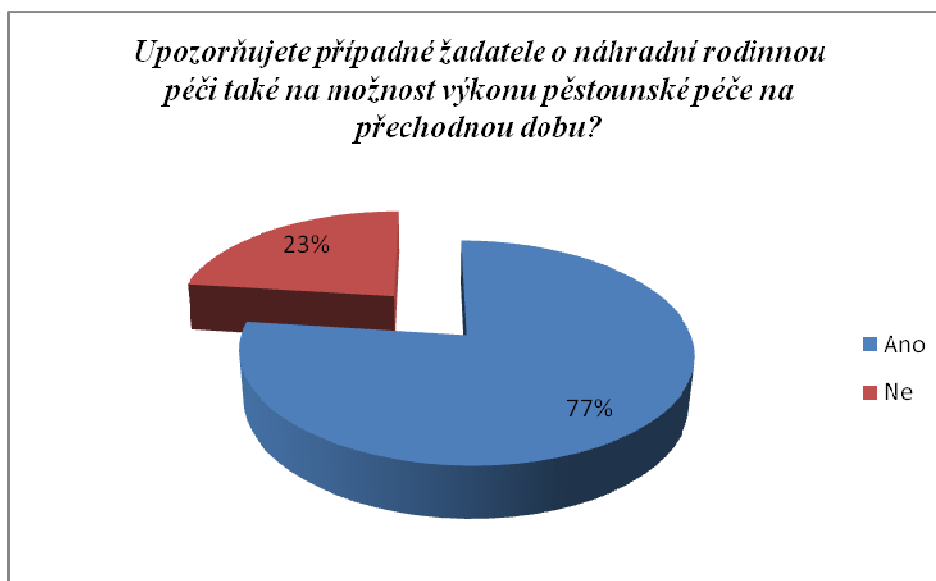
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 6

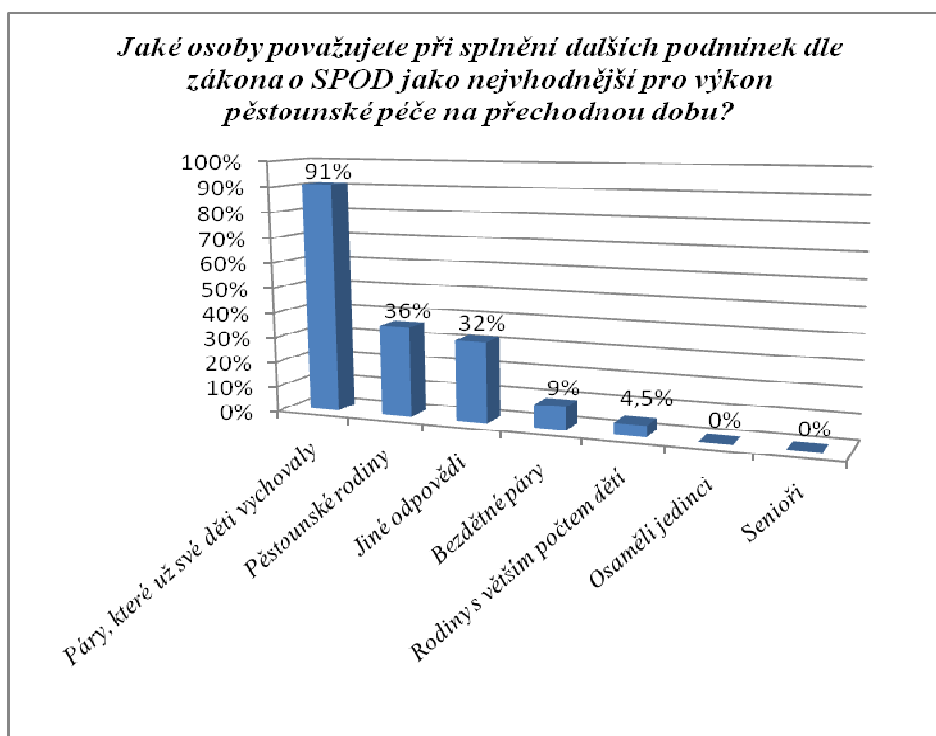
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 7

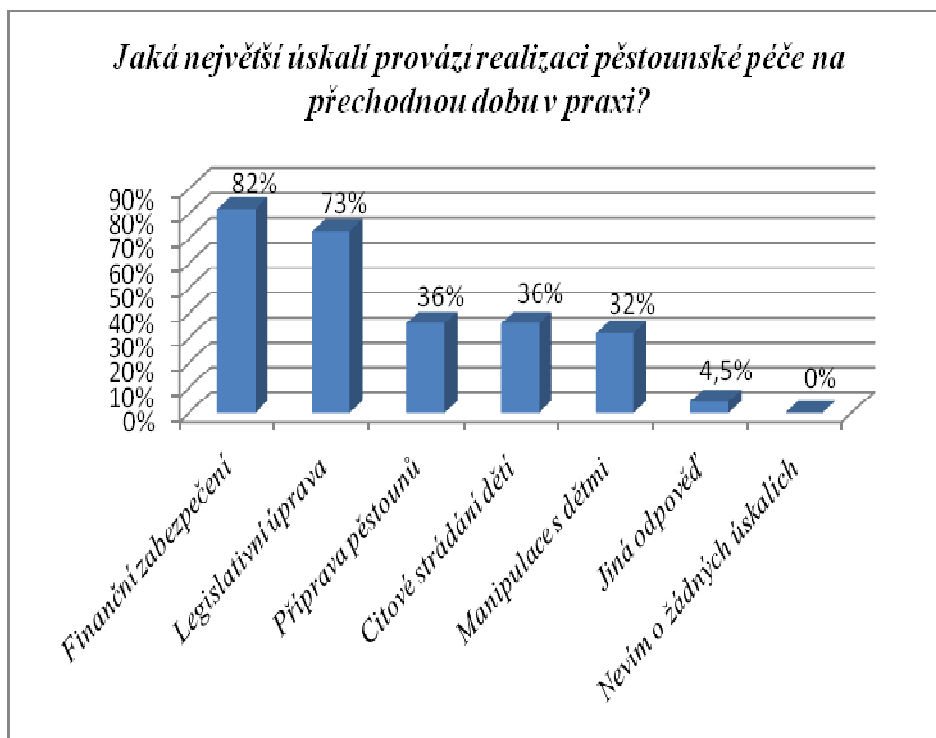
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 8

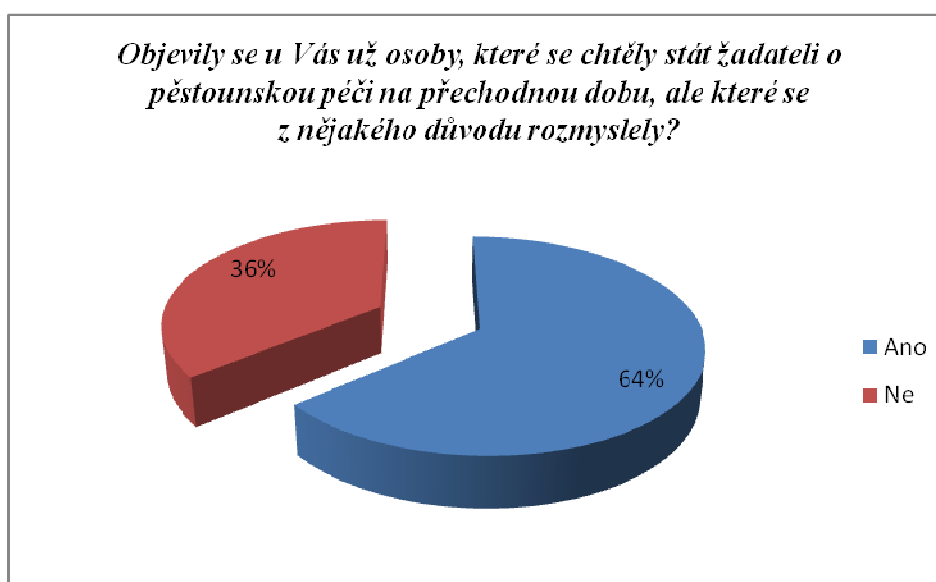
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 9

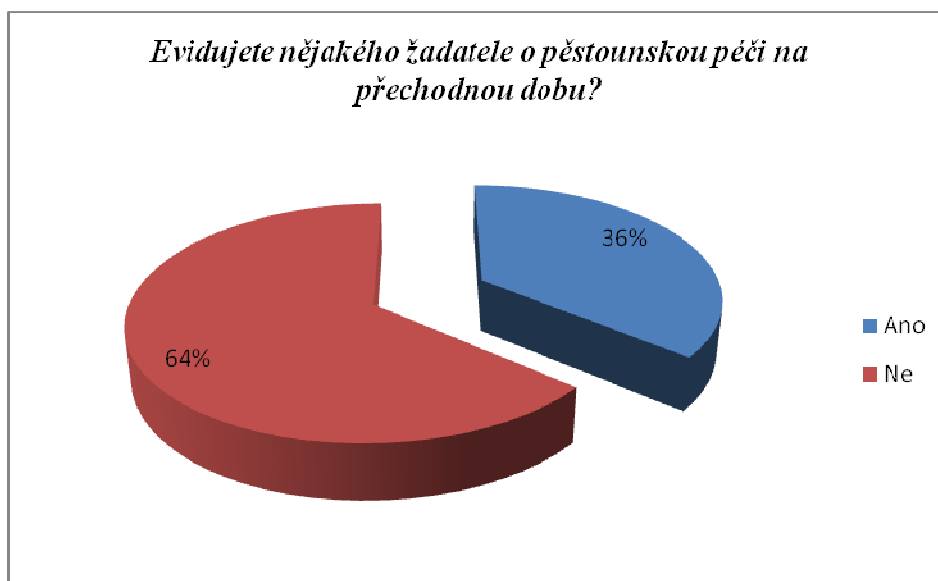
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 10

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 11

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 4

Přehled počtu pracovníků NRP krajských úřadů

Krajský úřad	Sociální pracovníci	Psychologové
Jihočeského kraje	3	2
Královéhradeckého kraje	2	1
Jihomoravského kraje	3	1
Karlovarského kraje	1	1
Libereckého kraje	3	1
Pardubického kraje	2	3
Vysočina	1	1
Plzeňského kraje	1	1
Středočeského kraje	1	2
Magistrát hl. města Prahy	2	0
Olomouckého kraje	3	1
Moravskoslezského kraje	5	0
Ústeckého kraje	3	1
Zlínského kraje	2	1
Celkem	32	16

Zdroj: Krajský úřad Jihočeského kraje